
Občanské sdružení Drobné památky severních Čech

ALMANACH

2007

Česká Lípa březen 2008

Obsah

Slovo k Almanachu 2007.....	4
O sdružení.....	4
Přehled opravených drobných památek.....	6
Drobné památky opravené v roce 2007.....	8
Opravy kostelů na Českolipsku.....	50
Ze života sdružení - přehled akcí.....	59
<i>Autorské příspěvky:</i>	
Z dějin úcty Panny Marie Pomocné na Českolipsku.....	70
Všebořice - k topografii a památkám Ústecka.....	76
Morové památníky v severních Čechách.....	82
Podstavec sochy svatého Jana u Hradčan.....	91
Sloup sv. Antonína mezi Skalicí a Pihelem.....	96
Socha sv. Jana Nepomuckého v Krompachu.....	99
Tajemný kříž ve "Sviňském dole".....	101
Průzkum Modlivého dolu pomocí virgule.....	103

Obrázek na titulní stránce: svěcení opravené kapličky sv. Prokopa u Korců

Slovo k Almanachu 2007

V roce 2007 uběhlo pět let od založení našeho občanského sdružení. Historicky je to velmi krátké období, ale pokud ho zhodnotím množstvím opravených památek a výší finančních prostředků, které jsme pomohli na kulturní památky získat, vychází mi, že je za námi opravdu veliký kus práce, a to nejen v oblasti samotných oprav, ale i jejich propagace a zviditelnění širšímu spektru občanů našeho regionu. Naše činnost se již nesoustředí jen na Českolipsko, ale památky jsme opravovali i na Liberecku a Litoměřicku. Daří se nám také pořádat kulturní akce v nevyužívaných kostelech. Naše činnost je tedy opravdu bohatá a tak bych si přál, aby se i v dalších letech na činnosti občanského sdružení podílelo více dobrovolníků a dařila se nám tak i nadále záchrana kulturních památek, na které je náš region tak bohatý.

Miroslav Pröller
předseda občanského sdružení

O sdružení

Orgány sdružení

výkonná rada:

předseda:	Miroslav Pröller
místopředsedové:	Mgr. Michal Panáček Mgr. Lída Hůrková
členové:	Irena Gosmanová Michaela Komersová Ing. Vojtěch Král Mgr. Jiří Kühn, Ph.D.

hospodář sdružení:	Michaela Komersová
--------------------	--------------------

kontrolní komise:

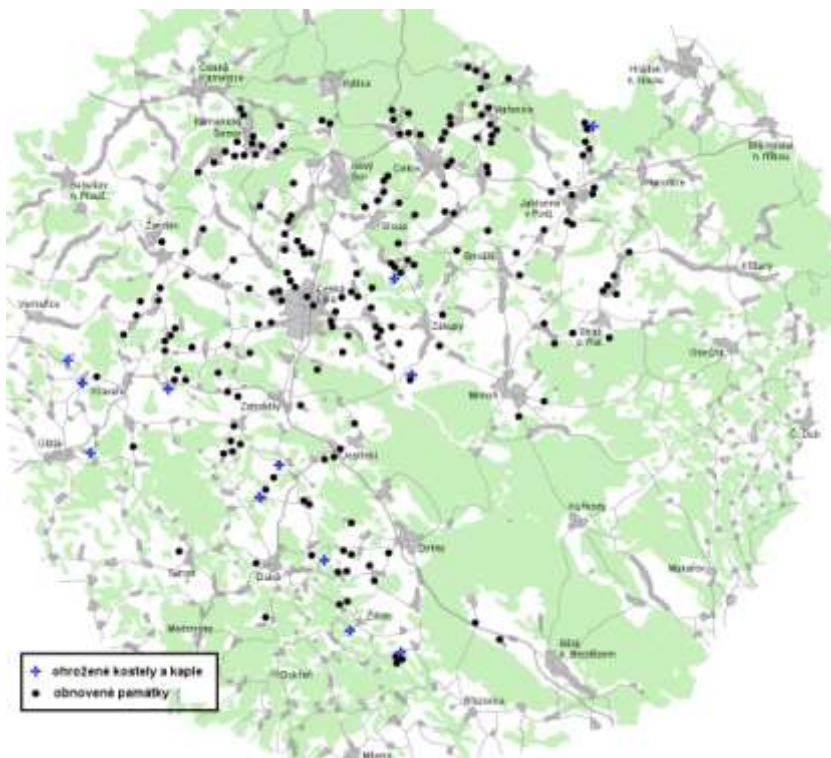
předseda:	RNDr. Tomáš Tichý
členové:	Petra Pröllerová Mgr. Jiří Stránský

Členové sdružení

Zdeňka Bílková - Praha
Kamil Ešner - Nový Bor
Jan Fedorčák, BcA. - Česká Lípa
Mgr. Jana Fukalová - Kam. Šenov
Irena Gosmanová - Ždírec
Ing. arch. Petr Hájek - Praha
Ing. Jiřina Hájková - Kravaře
Mgr. Petr Haupt - Česká Lípa
Vilém Haupt - Česká Lípa
Ing. Martin Hobza - Praha-Zbraslav
Marie Hornychová - Skalice u Č.L.
Ing. Marie Hořčíčková - Nový Bor
RNDr. Naďa Hrochová - Čes. Lípa
Karel Hružek - Kamenický Šenov
PhDr. Miroslav Hudec - Česká Lípa
Mgr. Ludmila Hůrková - Praha
Marcela Hysková - Doksy
Mgr. Jana Chadimová - Ústí n. L.
Jana Jakubská - Kravaře
MUDr. Petr Jandl - Praha
PhDr. Martina Jandlová - Praha
Markéta Kašparová - Jestřebí
MUDr. Karel Komers - Česká Lípa
Michaela Komersová - Česká Lípa
Ing. Vojtěch Král - Okna
Mgr. Michaela Králová - Okna
Mgr. Jiří Kühn PhD. - Česká Lípa
RNDr. Petr Kühn - Česká Lípa
Ing. Robert Landa - Praha
Žaneta Lisá - Nový Bor
Marie Lůžková - Kravaře
Martin Mikolášek - Svor
Ing. arch. Gabriela Minářová - Praha
Mgr. Michal Panáček - Česká Lípa
Ing. arch. Tomáš Petřík - Praha
Miroslav Pröller - Česká Lípa
Petra Pröllerová - Česká Lípa
Olga Pröllerová - Kamenický Šenov
Ak. mal. Ludmila Razimová - Praha
Jiří Rosol - Praha
Jitka Rozumková - Manušice
Vilemína Řežábková - Doksy
Antonín Sáček - Česká Lípa
Bc. Jaroslav Slabý - Jablonné v P.
Antonín Smrž - Kravaře
Miloslav Sovadina - Česká Lípa
Mgr. Jiří Stránský - Cvikov
Libor Stránský - Kamenický Šenov
RNDr. Zdeněk Suchánek - Praha
Eliška Šimáková - Česká Lípa
Mgr. Hana Tesárková - Kravaře
RNDr. Tomáš Tichý - Nový Bor
Michal Toráň - Česká Lípa
Ing. David Uhlíř - Česká Lípa
Ing. Jaromír Vajsar - Kravaře
Annemarie Wünschová - Sloup v Č.

Přehled opravených drobných památek

Občanské sdružení Drobné památky severních Čech se věnuje opravám drobných sakrálních památek od podzimu roku 2002. Za pět let existence se podařilo obnovit více než 200 drobných památek, které jsou rozestry po celém českolipském okrese a některé se nacházejí i za jeho hranicemi. Pro zajímavost uveřejňujeme schematickou mapku Českolipska s vyznačením všech drobných památek, opravených naším sdružením. V mapce jsou vyznačeny také kostely, k jejichž záchraně se snažíme přispět.

Přehledná mapka drobných památek, opravených naším sdružením v letech 2002-2007. Vyznačeny jsou také kostely, při jejichž záchraně pomáháme.

V průběhu roku 2007 byla dokončena oprava těchto drobných památek:

- Bezděz - kříž u odbočky do vsi
- Brenná - kříž na návsi
- Břiště - Schröterova kaple
- Cvikov - kříž u silnice pod Kalvárií
 - kříž pod Trávníckým vrchem
- Častolovice - pomník padlým
- Česká Lípa - kříž u staré cihelny
 - památník Walthera von der Vogelweide
- Česká Ves - kříž u mimošské silnice
 - socha Piety
- Dražejov - kaplička u staré cesty k Deštné
- Horní Libchava - kříž u silnice do Stružnice
- Jablónné v Podještědí - kříž u nádraží
- Jezvė - kříž v ulici naproti kostelu
- Kamenický Šenov - kříž u silnice do Nového Oldřichova
 - kamenné sloupy v Dolním Šenově
- Kněžice - kříž u hlavní silnice
 - kříž u Kněžického rybníka
- Konojedy - kříž u silnice do Kravař
- Korce - kaplička sv. Prokopa
- Lindava - Böhmův kříž
- Markvartice - Jarischův kříž
- Mníšek u Liberce - hřbitovní kříž
- Noviny pod Ralskem - kaplička pod Ralskem
- Písečná - kříž u cesty do České Lípy
- Polevsko - socha sv. Jana Nepomuckého
- Skalka u Doks - kaplička sv. Aloise u Nové Skalky
- Starý Šidlov - kříž u odbočky do osady
 - kříž u silnice do Svojkova
 - Teichgräberova kaple
- Stráž pod Ralskem - kříž u silnice do Novin
- Stružnice - kříž v ulici k nádraží
- Svor - kříž u cesty ke koupališti
 - Walterův kříž
- Zbyny - kříž u odbočky do Korců
 - Boží muka pod Zbýnským vrchem

Drobné památky, opravené v roce 2007

Bezděz - kříž u odbočky do vsi

Kříž stojí severně od hlavní silnice z Doks do Bělé pod Bezdězem na levé straně odbočky do vsi. Původně stál přímo u křižovatky, odkud ale musel být v roce 2007 kvůli plánované výstavbě benzinové pumpy přesunut na nové stanoviště.

Na kamenném fundamentu stojí dvoustupňový podstavec obdélníkového půdorysu. Dolní stupeň je nižší, horní vyšší a užší stupeň je nahoře římsovitý. Na jeho přední straně je mělký výklenek s vykrojenými rohy, na zadní straně je rytý nápis s letopočtem 1868. Sokl má na přední stěně půlkruhovitě zaklenutou niku s vystouplou římsou dole. Hlavice má 5 stupňů zmenšujících se směrem vzhůru a do vrcholu je osazen kovový kříž s korpusem Krista.

Kříž u odbočky do Bezdězu

Oprava kříže, září 2007:

Před opravou byl sokl zarostlý v křoví, hlavice byla povalena a rozbita na několik kusů, kříž chyběl. Kamenné části byly povrchově poškozeny.

Po přesunu památky na nové stanoviště byly všechny kamenné části opraveny. Hlavice byla slepena, osazena zpět na sokl a nově byl doplněn kovový kříž s korpusem Krista.

Opravu provedl člen sdružení Jan Fedorčák z České Lípy, finanční prostředky na opravu zčásti věnovala organizace Mladí křesťanští demokraté z Prahy a část uhradilo naše občanské sdružení.

Brenná - kříž na návsi

Kříž stojí na návsi v Brenně, asi 50 m od hřbitova, na úrovni pozemku za ním stojící stodoly.

Na plošině z pískovcových překladů stojí dvoustupňový podstavec, na jehož širším spodním dílu je vpředu rytý letopočet 1881. Na přední straně užšího horního stupně je rytý rám s vykrojenými rohy. Sokl má na přední straně nahoře 3 malé niky vedle sebe, pod nimiž je mělký výklenek s osazenou deskou s rytým nápisem: Kome mein Christ und schaue an Was Jesus hat für dich gethan Zum Himmel erhoh er seinem Blick Sterbend hat er seiner Feinde Glück. Nová pískovcová hlavice je profilovaná a je do ní osazen litinový kříž s korpusem Krista. Kolem křížku je kamenný obrubník s rohovými sloupky, ve kterých byl původně osazen plůtek. Ke křížku vedou kamenné schůdky.

Kříž na návsi v Brenně

Oprava kříže, květen 2007:

Před opravou byl nekvalitní pískovec na pravé straně soklu úplně rozpadlý, deska s nápisem byla prasklá. Hlavice byla již zcela zničená a kříž byl zkorodovaný.

Během opravy byla vytesána a osazena nová pískovcová hlavice, kterou vyrobil člen sdružení Martin Mikolášek ze Svoru. Poškozený pískovec opravil člen sdružení restaurátor Jan Fedorčák, litinový kříž byl natřen. Opravu zaplatilo naše občanské sdružení.

Brniště - Schröterova kaple

Kaplička stojí na vrcholu kopce zvaného Kaple, asi 300 m vlevo od silnice do Velkého Valtinova.

Původní podoba kaple není známa. Kaple má směrem k Brništi obrácený vchod, uzavřený kovovou mříží. Uvnitř kapličky je malý prostor, v němž je naproti vstupu výklenek pro svatý obraz. Na předním štítě, lemovaném profilovanou římsou, jsou 3 výklenky a na vrcholu štítu je malý kamenný křížek. Fasáda je nabilena, střecha je krytá bobrovkou.

Schröterova kaple u Brniště

Historie:

V soupisu kaplí a soch brnišťské farnosti z roku 1855 je o kapli napsáno: "Schröterova kaple ke cti sv. Marka Evangelisty a Jana Nepomuckého na vrchu Kaple. Zřídil ji Wenzel Schröter, sedlák z Brniště č.22 v roce 1803. Stojí na kopci v poli při pěšině na Růžové, na selském pozemku č.22 v Brništi, udržuje ji majitel pozemku. Kaple je bez nadace, žádný nápis na ní není. V den sv. Marka a o svátku sv. Jana Nepomuckého se sem konají prosebná procesí. Kaple je postavena z kamene a cihel, kryta je taškami a má mřížové dveře. Je docela dobrá, 3 osoby se v ní mohou v kleče modlit. Ke

kapli náleží dva velké obrazy na plátně: obraz sv. Marka a obraz sv. Jana Nepomuckého. Příslušný obraz se v kapli vystavuje jen pro příchozí prosebná procesí, jinak jsou oba obrazy uschovány u hospodáře v jeho domě č.22 v Brništi, protože kaple byla již vícekrát zlodějskou sebrankou vyloupena."

Oprava kapličky, červenec-listopad 2007:

Původní vzhled kaple není znám, před obnovou se dochoval pouze zbytek pravé boční stěny a část podpěrného pilíře. Celá kaple byla proto nově postavena. Kompletní obnovu provedl farář z Mimoně P. Václav Horniak, finanční prostředky byly čerpány z grantu Nadace OF.

Cvikov - kříž u silnice pod Kalvárií

Kříž stojí asi 1,5 km za Cvikovem na pravé straně silnice do Trávníku.

Na fundamentu je dvoustupňový podstavec s nižším dolním a vyšším a užším horním stupněm. Sokl má na přední straně mělký půlkruhovitě zaklenutý výklenek s rytým nápisem: "...Auch noch so tiefe Wunden Die Schmerzen bluten bis Dem Anger bricht so komm zu mir In Deinen letzten Studen Ich Dein Heiland verlaß Dich nicht" (...též tak hluboké rány bolesti krvácejí až do trávy, proto přijď ku mně ve Svě poslední hodině, já Tvůj Spasitel Tě neopustím), v horní části je vystouplý reliéf květu. Hlavice má do strany vystouplé římsy, horní římsa je půlkruhovitě zvednutá a pod ní je vystouplý reliéf květu. V horní části hlavice jsou tři vzhůru se zužující stupně a v rozích jsou zdobené akroterie. Do hlavice je osazen litinový kříž s korpusem Krista.

Kříž u silnice pod cvikovskou Kalvárií

Oprava kříže, prosinec 2007:

Před opravou byly kamenné části povrchově poškozeny, fundament byl zanesený hlinou a z litinového kříže zůstala jen ulomená patka, zasazená do hlavice.

V průběhu obnovy byl očištěn fundament a opraveny poškozené kamenné části památky včetně hlavice, prasklé při uvolňování patky kříže. Do hlavice byla poté osazena kopie původního litinového kříže.

Kamenné části památky opravil člen sdružení Jan Fedorčák z České Lípy, výrobu a osazení nového kříže provedl p. Martin Šerák z Vyššího Brodu. Obnovu zaplatil Městský úřad ve Cvikově a část finančních prostředků poskytlo naše občanské sdružení.

Cvikov - kříž pod Trávníckým vrchem

Kříž stojí v lese na levé straně silnice do Trávníku asi 2 km za Cvikovem.

Na kamenném fundamentu stojí podstavec s římsami v horní části a rytým letopočtem 1831 na přední stěně. Sokl má vpředu výklenek s vystouplým rámem, ve kterém jsou otvory po osazené desce. Pod ním je vystouplý reliéf větvíček a po stranách výklenku i nad ním jsou vystouplé reliéfy květů, doplněné nahoře reliéfními paprsky, vycházejícími od Božího oka na hlavici. Hlavice má do stran vysazené obloukovitě zvednuté římsy a pod obloukem je reliéf Božího oka s paprsky. V horní části je stupeň, do něhož je osazen litinový kříž s korpusem Krista a nápisovou deskou. Kolem památky je 6 kamenných sloupků po dřevěném plůtku.

Kříž pod Trávníckým vrchem

Oprava kříže, prosinec 2007:

Před opravou byl litinový kříž částečně ulomen.

Oprava spočívala v osazení kopie původního litinového kříže, které provedl p. Martin Šerák z Vyššího Brodu.

Finanční prostředky na opravu poskytl Městský úřad ve Cvikově.

Častolovice - pomník padlým

Pomník stojí v blízkosti centra osady na pravé straně silnice stoupající od kaple směrem na Pihel.

Pomník se skládá z opěrné zídky, ve které je uprostřed vyvýšený sokl s plastikou vojenské přilby na vrcholku. Na soklu je upevněna pamětní deska s nápisem: GEFALLENEN BÜRGERN AUS SCHAASSLOWITZ, PADLÝM OBČANŮM ČASTOLOVIC, 1914-1918, 1939-1945. Na koncích opěrné zídky jsou dva širší sloupky s hlavicí. Prostor před památníkem ohraničují kamenné obruby s rohovými sloupky z umělého kamene. Všechny sloupky byly původně spojeny řetězem nebo plůtkem. K památníku vedou 2 schůdky.

Pomník padlým v Častolovicích

Historie: Pomník byl původně vystaven k uctění obětí 1. světové války.

Oprava pomníku, září 2007:

Před obnovou byl celý památník zasypaný zeminou a zarostlý křovím, na povrchu byla viditelná pouze plastika přilby, takže vůbec nebylo jasné, jak památník vypadal. Pamětní deska chyběla a přední sloupky byly zlámané a povalené.

Během obnovy byla z památníku těžkou technikou odstraněna a odvezena zemina, opravena byla poškozená místa na kameni i oba přední sloupky, a na sokl byla osazena nová pamětní deska s nápisem (znění nápisu na původní desce nebylo zjištěno).

Obnovu pomníku provedl člen sdružení Jan Fedorčák z České Lípy, finanční prostředky poskytl Městský úřad Česká Lípa.

Česká Lípa - kříž u staré cihelny

Kříž stojí na pravé straně silnice do Horní Libchavy asi 100 m za sklady pohonných hmot u odbočky polní cesty, vedoucí dříve do Manušic.

Původní kříž měl dvoustupňový podstavec. Na přední straně dolního stupně byl v rytém rámu nápis: ERRICHTET ZUR EHRE GOTTES VON JOSEF WUNSCH BAUER IN NIEDERLIEBICH, horní stupeň byl římsovitý. Sokl měl na přední stěně po stranách dvě vystouplá pole s patkou a hlavicí, mezi nimi byla půlkruhovitě zaklenutá nika s dolní římsou a nad ní vystouplá čtvercová plocha s vykrojenými rohy a rytým nápisem: VATER IN DEINE MANDE ? ICH MEINEM GEIS. Hlavice s římsami vystouplými do stran měla v horní části 4 zužující se stupně a nahoře byl otvor po kříži, který byl zřejmě litinový. Po pravé straně památky rostla dříve lípa, nějaký čas po krádeži byla ale poražena.

Kříž u staré cihelny v České Lípě

Dnes stojí na původním fundamenteu nový kříž. Na podstavci čtvercového půdorysu je sokl s výklenkem na přední straně, ve kterém je mělká nika s obrázkem sv. Antonína. Pod výklenkem je vystouplý reliéf květu. Na bocích soklu jsou další dva výklenky, v nichž jsou zapuštěny keramické dlaždice s nápisy. Na jedné straně je nápis: "ERRICHTET ZUR EHRE GOTTES VON JOSEF WUNSCH BAUER IN NIEDERLIEBICH" a na druhé: "Obnoveno městem Česká Lípa, O.S. Drobné památky severních Čech, L.P. 2007, Vyrobil Martin Mikolášek Svor". Hlavice je římsovitá a její horní část se směrem vzhůru zužuje. Na vrcholu je koule, do níž je osazen kovový kříž s opěrkou.

Historie:

Původní kamenný podstavec bez kříže stál na místě ještě v roce 1983, ale na počátku 90. let 20. století již byly sokl i hlavice povaleny. V roce 1997 byly všechny kamenné části odcizeny a na místě zůstal pouze kamenný fundament v zemi.

Obnova kříže, říjen 2007:

Nový kříž s kamenným soklem vytvořil člen občanského sdružení Martin Mikolášek ze Svoru, finanční prostředky poskytl Městský úřad v České Lípě.

Česká Lípa - památník Walthera von der Vogelweide

Památník se nachází v rohu městského parku u střední odborné školy. Drobný památník zasazený do lehce navýšeného kruhu s kameny. Nízký podstavec z umělého kamene tvoří světlé broušené teraco. Základ podstavce tvoří dvě betonové kostky zasazené ve šterkovém podloží. Stéla z hrubě přitesaného žulového kamene nese zlacený nápis "Walther von der Vogelweide 1230-1930". Nápis s fragmenty zlacení (žlutý olejový podklad, bronze) je sekán přímo do lomové plochy kamene. Zadní plocha je srovnána špicováním.

Památník Walthera von der Vogelweide v České Lípě

Historie:

Památník byl odhalen roku 1931 k 700. výročí úmrtí německého pěvce a básníka Waltera von der Vogelweide (asi 1170 - asi 1230), nejvýznamnějšího lyrika německé středověké literatury a tzv. minnesängera, žijícího údajně na dvoře krále Václava I.

Oprava památníku, listopad 2007:

Před započítím opravy byla žulová stéla povalená vedle podstavce. Na vrchní straně podstavce byly dochovány masivní zbytky cementové spáry, do které byl žulový kámen zasazen. Stopy po předešlé neodborné opravě (stříkance,

kapky, vytlačená malta) byly patrné i na bocích. Podstavec nesl známky mechanického poškození, které bylo dříve opravováno jemnou cementovou maltou s pojivem žlutého písku. Památník byl pokryt tenkým šedým povlakem s nánosem lišejníku a řas. Okolní kameny byly rozvalené.

Nejprve byl památník chemicky očištěn od nánosu prachu a biologického napadení roztokem amoniaku s peroxidem vodíku. Následně byl povrch dočištěn desetiprocentní kyselinou fluorovodíkovou, vydatně opláchnut vodou a neutralizován. Cementové malty a mazaniny byly mechanicky odstraněny. Očištěná žulová stěla byla za pomoci mechanizace znovu osazena na podstavec na vápenocementovou maltu. Propojení s podstavcem je zajištěno čepem z nerezové oceli kotveným v kameni polyesterovým lepidlem. Spárování bylo provedeno umělým kamenem strukturou a barevností napodobujícím žulu. Drobná poškození podstavce byla opravena teracovou směsí. Po obnovení zlacení nápisu s ochranným alkydovým lakem byl kámen za závěr hydrofobizován a na povrch aplikován nátěr zvýrazňovačem barevného odstínu a olejofobizační antigrafiti nátěr. Okolní kameny dotvářející kompozici památníku byly přerovnány do kruhu, křoviny a spodní větévky vedle stojícího stromu byly osekány.

Opravu provedl člen občanského sdružení Jan Fedorčák z České Lípy, finanční prostředky na opravu poskytl Městský úřad Česká Lípa.

Česká Ves - kříž u mimošské silnice

Kříž stojí na pravé straně hlavní silnice z Jablonného v Podještědí do Mimoně asi 250 m před vrcholem stoupání na jižním konci osady.

Na dvoustupňovém fundamentu stojí podstavec, který má na přední straně v rytém rámu nečitelný nápis. Sokl se směrem vzhůru zužuje a na přední straně má mělký výklenek. Třístupňová hlavice je nová a je do ní osazen nový kovový kříž.

Oprava kříže, podzim 2006 - leden 2007:

Před opravou byl sokl povalen a hlavice s křížem byly odcizeny. V roce 2005 převezl majitel protějščí nemovitosti podstavec a sokl na svůj pozemek a použil je pro nové umístění sochy Piety. Na podzim roku 2006 byla socha po dohodě s jejím majitelem sejmuta a podstavec se soklem byly převezeny na své původní místo, kde byl opět vztyčeny. V lednu 2007 byla doplněna nová hlavice a kovový kříž.

Opravu provedl člen sdružení Martin Mikolášek ze Svoru a podíleli se na ní také naši členové Jan Fedorčák a Miroslav Pröller. Finanční prostředky na obnovu věnoval p. Jindřich Krob z Jablonného v Podještědí.

Kříž v České Vsi u mimoňské silnice

Česká Ves - socha Piety

Socha stojí před domem č.p. 68 v České Vsi, asi 50 m vlevo od hlavní silnice, stoupající směrem na Mimoň.

Sousoší Piety stojí na hranolovém podstavci s klasickým trojdělením. Sokl s jedním základovým stupněm je vyzděn ze dvou řad pískovcových štuk a také tělo podstavce je řešeno dvěma řadami pískovcových kvádrů. Překladová deska podstavce je sekaná ze dvou bloků kamene a odděluje ji podbrádka. Na přední straně podstavce je vpadlina pro obdélnou desku s rytým nápisem: *Drückt dich die Kummer noch so sehr dann der Maria richte dich empor und hilft dir wieder. Renoviert im Jahre 1892.* Pod deskou je uschována zpráva o restaurování sochy v roce 2007. Samotná socha představuje sedící Pannu Marii s dlouhým šatem a pokrývkou hlavy, přidržující na klíně ležícího Ježíše.

Oprava sochy, listopad 2006 - září 2007:

Před opravou socha stála hned vedle lípy, jejímiž kořeny byla poněkud nakloněna. Povrch pískovce byl poškozen, soše Ježíše chyběla pravá paže a obě nohy.

Před opravou byl proveden podrobný restaurátorský průzkum zaměřený na stav kamene. Kámen byl očištěn, zvětralá místa konsolidována a bylo provedeno celkové zpevnění a injektáž prasklin. Dále byla provedena revize historických vysprávek a odstraněny vyžilé nebo nevhodné tmely. Tmelení bylo provedeno umělým kamenem probarveným ve hmotě a strukturou

odpovídajícím okolnímu kameni. Na soše byla doplněna chybějící paže a obě nohy, hlava Madony byla opatřena kovovou svatozáří. Na závěr byla kvůli ochraně před srážkovou vodou provedena celková hydrofobizace povrchu díla a ošetření biocidním prostředkem.

Opravu provedl člen občanského sdružení Jan Fedorčák z České Lípy, finanční prostředky poskytlo naše občanské sdružení.

Socha Piety v České Vsi

Dražejov - kaplička u staré cesty k Deštné

Kaplička stojí na louce asi 500 m západně od Dražejova u bývalé polní cesty směrem na Panenský hřeben a Deštnou.

Kaplička je menší a na přední straně má výklenek s obrazem Ježíše - Dobrého pastýře, chráněný mříží. Střecha je krytá pískovcovými deskami a na předním štítě je malý kamenný kříž. Omítka je natřena bílou barvou.

Historie:

V soupisu kaplí a soch farnosti Deštná z 19. století je o kapličce uvedeno: "Malá zděná kaple s vyobrazením sv. Prokopa a Floriána, dosti stará, ale zachovalá, stojí mimo vesnici na cestě do Deštné. Je v dobrém stavu, zřízena a udržována Wenzelem Kettnerem a Franzem Schreiberem."

Oprava kapličky, rok 2007:

Před opravou byla zadní stěna včetně horní části kapličky prasklá, chyběly části zdiva, střecha byla narušená a fasáda opadaná.

Během opravy byly chybějící části zdiva doplněny a upraveny kamenné sítěšní desky. Kaplička byla omítnuta a vymalována, na štít byl doplněn kamenný křížek, do výklenku byl osazen svatý obrázek a kovová mříž. Okolí památky bylo upraveno.

Kapličku opravil člen občanského sdružení Vojtěch Král z Oken u Doks, obraz namalovala Patricie Koubská. Finanční prostředky získalo sdružení z grantu Libereckého kraje.

Kaplička u staré cesty z Dražejova do Deštné

Horní Libchava - kříž u silnice do Stružnice

Kříž stojí na pravé straně silnice do Stružnice asi 2 km před Stružnicí u odbočky polní cesty, vedoucí podél Stružnického potoka pod Radečský vrch.

Na kamenném fundamentu stojí podstavec čtvercového půdorysu. Sokl má na přední straně mělký výklenek, ve kterém je nahoře malá nika a pod ní je rytý nápis: ERRICHTET DURCH ? u. THERESIA ? AUS OBERLIEBICH 1865. Výklenky jsou také po stranách soklu. Hlavice je nová profilovaná, kovový kříž je nový.

Oprava kříže, květen 2007:

Před opravou byl podstavec posunut mimo fundament, sokl byl povalený a povrchově poškozený, hlavice a kříž chyběly.

Během opravy byl fundament očištěn, podstavec byl vrácen na původní místo a jeřábem na něj byl osazen sokl. Člen sdružení Martin Mikolášek ze Svoru

vytesal a osadil novou pískovcovou hlavicí a vyrobil kovový kříž, opravena byla také poškozená místa pískovce. Na obnově se podílel také člen sdružení Mirek Pröller, jeřáb dal k dispozici Obecní úřad ve Stružnici. Opravu zaplatilo naše občanské sdružení.

Kříž u silnice ze Stružnice do Horní Libchavy

Jablonné v Podještědí - kříž u nádraží

Kříž stojí asi 100 m od nádraží na levé straně ulice, vedoucí směrem do města.

Na kamenném fundamenteu stojí podstavec čtvercového půdorysu, který je v horní části římsovitý. Sokl má v rozích na přední straně zakulacené akroterie a uprostřed je rytý rám. Na zadní straně soklu je rytý nápis. Hlavice má do stran vysazené římsy uprostřed obloukovitě zvednuté. Pod obloukem na přední straně je vystouplý reliéf mušle s květy. V horní části hlavice je malý stupeň, do kterého je osazen litinový kříž s postavami andělů a Evangelistů u patky, nápisovou deskou, korpusem Krista a nápisem INRI.

Oprava kříže, srpen 2007:

Před opravou byl povrch kamenných částí poškozen.

V rámci opravy byla poškozená místa kamenných částí opravena, povrch byl zpatinován a litinový kříž byl natřen.

Opravu provedl člen sdružení Jan Fedorčák z České Lípy a zaplatil ji Městský úřad v Jablonném v Podještědí.

Kříž u nádraží v Jablonném v Podještědí

Jezvé - kříž v ulici naproti kostelu

Kříž stojí na jihozápadním okraji obce asi 150 m od hlavní silnice naproti kostelu.

Na podstavci stojí sokl, který má na přední straně ve výklenku vystouplý reliéf postavy. Hlavice má do stran vystouplé římsy, které jsou uprostřed obloukovitě zvednuté, a pod obloukem je vystouplý reliéf mušle. Na horní straně hlavice je malý oblouk, pod nímž je vystouplý reliéf festonu. Do hlavice je osazen nový kovový kříž s původním litinovým korpusem Krista. Na zadní straně hlavice je nápis: Ao.1809 A.S.

Historie:

V roce 2006 se neudržovaný kříž zřítíl, přitom se rozbila hlavice a litinový kříž se rozlomil.

Oprava kříže, květen 2007:

Kříž stál původně asi o 2 m dále směrem k louce a čelem byl otočen k obci. Pod křížem nebyl fundament a celý kříž byl silně nahnutý dopředu. Hlavice byla rozbitá na několik kusů a rozlomil se i původní litinový kříž s korpusem Krista.

Během opravy byl vybetonován nový fundament, na něj byl umístěn podstavec a na čepy osazen sokl s hlavicí. Veškeré poškozené kamenné části byly opraveny a do hlavice byl osazen nový kovový kříž, na který byl upevněn zrenovovaný původní korpus Krista.

Opravu zaplatil Obecní úřad ve Stružnici a provedl ji člen občanského sdružení, restaurátor Jan Fedorčák z České Lípy. Kovový kříž vyrobil Josef Polák z Dolní Libchavy.

Kříž v Jezvě v ulici naproti kostelu

Kamenický Šenov - kříž u silnice do Nového Oldřichova

Kříž stojí na levé straně silnice do Nového Oldřichova, několik metrů před bývalým železničním přejezdem.

Dřevěný kříž s malovaným korpusem Krista je osazen do dvou kovových zabetonovaných profilů propojených šrouby. Nad korpusem Krista je dřevěná tabulka s nápisem INRI.

Historie:

O historii kříže se dočteme v časopise Hausblätter für Steinschönau, Parchen und Preschkau:

"1. června 1934 - Kdo měl někdy příležitost jít po silnici z Kamenického Šenova do Oldřichova, jistě viděl, že kříž na Weigelbergu u železničního přejezdu je v poslední době ve velmi žalostném stavu. Tělo Krista z plechu se během minulé zimy u nohou uvolnilo a kymácelo se ve větru sem a tam, až se našli dva ochotní středoškoláci z Oldřichova a poškození provizorně opravili. Ale také samotný kříž už je vetchný a nahnílý, takže příští zimu těžko přežije. Začínají se z různých stran ozývat přímlyvy za to, aby byl kříž opraven nebo lépe usazen na cementový sokl anebo zcela renovován. Vítáme tyto požadavky a dovolujeme si zde vyslovit prosbu, aby se touto otázkou začaly

zabývat obce Kamenický Šenov a Oldřichov stejnou měrou, aby i přes hospodářskou nouzi napřely své síly k získání darů, aby bylo možné ještě během léta provést tuto záchrannou akci. 70,-Kč je v současné době k dispozici v Oldřichově (50,-Kč daroval p. Josef Seifert, 20,-Kč nejmenovaný dárce). Kdo další pomůže? Za každý dar budiž už nyní vysloven vřelý dík."

"1.12.1934 - Dary daly dohromady pěknou částku 976,-Kč. I když to ještě není úplná částka nutná pro renovaci kříže, započne se s pracemi ještě letos a to za několik dnů. Bude uložen cementový sokl, do něj upevněn traverzami dubový kříž přibližně 5 m dlouhý, 2 m široký a v průřezu 15x20 cm. Protože pořízení dubových trámů potřebných rozměrů činí obtíže, bude možná nutné ponechat zhotovení kříže až na příští jaro. Pokud by se volil jiný druh dřeva, mohlo by se s výrobou začít neprodleně, ale s ohledem na životnost kříže na to musí být brán zřetel. Zhotovení Krista z měděného plechu a jeho malba bude v každém případě realizována už v zimě. Netrpělivost a spěch v tomto případě není na místě. Bude tedy nutná trpělivost a pochopení, pokud někomu připadají práce příliš zdlouhavé. V každém případě - kříž bude!"

"1.9.1935 - Kříž na Weigelbergu stojí. Trpělivost přináší růže a časem se dá udělat vše. Ve středu 7.8.1935 v 18.00 hodin, byl kříž slavnostně odhalen. Kříž je vyroben z modřínového dřeva, které je velmi trvanlivé. Dub nebyl bohužel k dispozici. Stojna kříže byla upevněna dvěma železy ve tvaru U do cementového soklu. Kristus je vyroben z měděného plechu (továrna na měděné výrobky Praha). Malba kříže je od p. Josefa Palmeho seniora. Truhlářský mistr p. Emil Steinmetzer provedl truhlářské práce, stavební mistr p. Adolf Richter zednické práce na soklu a zámečnický mistr Franz Helzel vystřížení z měděného plechu a další práce. Pan Karl Schöberle z České Kamenice dodal U-železa, pan Zenkert písek a místní povozníci zajistili zdarma přepravu. Kříž je upevněn tak, že až se opět po desetiletích stane chatrným a poškozeným, lze jej jednoduše z železných kolejnic vyjmout a osadit nový. Kříž byl vyroben v roce 1823, renovován roku 1849 a roku 1910. Nechť tento nový kříž trůní na Weigelbergu jako symbol lásky a štědrosti a budiž vysvědčením, že i v dobách nouze se projevuje ochota přispět na zachování statků našich předků. V neděli 15.8.1935 bude odpoledne v 16.00 hodin kříž slavnostně vysvěcen, k čemuž jste srdečně zváni. Protože stavba kříže přišla na cca 1700,-Kč a dosud se získalo dary pouze 1300,-Kč, zbývá ještě našetřit 400,-Kč. Dary budou proto přijímány i nadále, za tyto budiž předem vysloveno poděkování.

Dary pro kříž na Weigelbergu: nejmenovaný dárce z K. Šenova 3x5,-Kč, pí. Marie Schlegel z Mistrovic 5,-Kč, nejmenovaný 20,-Kč, nejmenovaný z Oldřichova 5,-Kč, E. H. z Mistovic 20,-Kč, pí. Wenzel z K. Šenova 10,-Kč, nejmenovaný 20,-Kč, p. H. z K. Šenova 30,-Kč za práci zdarma."

Kříž u silnice z Kamenického Šenova do Nového Oldřichova

"1.10.1935 - Svěcení kříže na Weigelbergu. Za svitu srpnových slunečních paprsků táhly v neděli 15.8.1935, kdy se zároveň konaly Mistrovické kostelní slavnosti 'Kreuzerhöhung', v odpoledních hodinách četní poutníci ze všech stran nahoru na Weigelberg, kde se konalo svěcení renovovaného kříže. Byla to pravá křížová slavnost. S nadšením a radostí provázeli shromáždění ceremoniál. Po projevu se konalo svěcení krásného kříže, který láskyplné ruce bohatě ozdobily. Posvátně stoupaly prosby křížových litaní a pěti Otčenášů jako pozdrav shromážděných vzhůru ke kříži. Poté následovalo jako příjemná změna, vyprávění z historie. Následoval přednes (jasným, pěkným hlasem deklamovala žákyně 1. roč. střední školy Elfrieda Steinmetzerová báseň 'Wegweiser' a Marianne Helzelová (ze stejného ročníku) báseň 'Kreuzschau' od Adalberta von Chamisso. Poslední báseň je stará téměř 100 let, vznikla v roce 1834. Také pí. Betti Kasparová a pí. Emilie Fügerová vložily mnoho tepla a citu do svých proslovů 'Das kreuz am Wege' (Kříž u cesty) a 'Tragstill dein Kreuz' (Nes tiše svůj kříž). Potom nečekaně začal kolovat podnos na příspěvky tvořený pokrývkou hlavy přítomného administrátora, do kterého vkládali zúčastnění dobrovolné příspěvky, které měly pokrýt ještě zbývající dluh 220,70,-Kč z celkové ceny kříže. Částka byla samozřejmě překročena. Peníze navíc - 57,30,-Kč budou vloženy do fondu pro údržbu křížů a soch. S písněmi 'Las mich deine Leidensingen' a 2 slokami 'Groser gott wir loben dich' byla pěkná oslava ukončena. Necht' kříž u cesty nikomu nestojí v cestě, ale ať je pozdravem a vzpruhou všem kolemjdoucím a navždy požehnáním pro náš domov. Renovace kříže stála 1681,20,-Kč, tato částka byla navzdory těžké době díky

menším i větším příspěvkům zaplácena, což svědčí o štědrosti a zbožnosti obyvatelstva. Necht' pán na kříži všechny příspěvky a dary bohatě odmění! Nápis na kříži: 'Der größten Liebe teuers zeichen ist Jesu Kreuz fur dich o Christ. Du wirst von Recht und Pflicht nicht weiche, so du ein Freund des Kreuzes bist'."

Oprava kříže, prosinec 2007:

Před obnovou byl dřevěný kříž uhnílý a chyběl na něm kovový korpus Krista, který zde byl ještě koncem 80. let 20. století.

Na místě byl osazen nově vyrobený dřevěný kříž, na který byl osazen nový korpus Krista namalovaný na plechu a dřevěná nápisová destička.

Obnovu kříže provedli členové sdružení Kamil Ešner z Nového Boru a Markéta Kašparová z Jestřebí, finanční prostředky poskytl Městský úřad Kamenický Šenov.

Kamenický Šenov - kamenné sokly v Dolním Šenově

Památku stojí asi 150 m vlevo od silnice, vedoucí kolem sídliště v Dolním Šenově do České Kamenice, u nepoužívané polní cesty, odbočující ze silnice před posledním domem Kamenického Šenova.

Na pískovcovém fundamente stojí vedle sebe dva dvoustupňové kamenné sloupy.

Kamenné sokly v Dolním Kamenickém Šenově

Starší z nich je bohatě zdobený reliéfy svatých s atributy. Jeho dolní část je širší a vyšší než horní. Na dolním soklu je z jedné strany rytý německý nápis, na dalších stranách jsou reliéfy Piety a dalších dvou postav. Horní sokl zdobí

reliéfy sv. Jiří, sv. Barbory, Ukřižování a další neurčené postavy. Mezi horním a dolním soklem je římsovitá hlavice, další menší hlavice je i na horním soklu a završuje celou památku.

Druhý, novější sloup tvoří také dva sokly se střední hlavicí, horní hlavice s křížem chybí.

Historie: Ještě v roce 1959 byla památka v původním stavu.

Oprava památky, prosinec 2007:

Oprava památky proběhla z větší části již v roce 2005, do závěrečné etapy v roce 2007 zbývalo opravit poškozená místa mladšího soklu a osadit nový litinový kříž.

Kámen byl při opravě chemicky očištěn od mechů, řas a povrchově zpevněn organokřemičitým konsolidantem. Dále byla provedena barevná úprava umělého kamene a jeho konzervace difúzním roztokem Porosil od firmy Aqva a nakonec byl do pískovcové hlavice osazen a zalit olovem nový litinový kříž s korpusem Kristem a kovanou vzpěrou.

Opravu provedl Václav Frömmel z Kamenického Šenova, finanční prostředky poskytla Nadace PRECIOSA.

Kněžice - kříž u hlavní silnice

Kříž stojí na levé straně silnice z Jablonného v Podještědí do Petrovic naproti bývalé restauraci asi 250 m za odbočkou silničky do Heřmanic.

Na kamenném fundamentu, k němuž vedou zepředu schody, stojí podstavec obdélníkového půdorysu, který má na přední straně vystouplou desku s nápisem: ERRICHTET VON JOSEF UND FRANCIZSKA KUNZE STEINMETZ MAISTER ??. Sokl se směrem vzhůru zužuje a na jeho přední straně je vystouplá oválná plocha s rytým nápisem: GELOBET SEI JESUS CHRISTUS. Kolem oválu jsou vystouplé dubové ratolesti, pod oválem je nápis: RENOVIERT VON JOSEF UND MARIE KUNZE 1928. Nová třístupňová hlavice má na rozích akroterie s reliéfy květů. Do hlavice je osazen nový kovový kříž.

Historie:

V soupisu kaplí, soch a křížů farnosti Jablonné v Podještědí z roku 1850 je o kříži napsáno: "Železný kříž na kamenném podstavci se označoval jako Kaple u Lehmschenke. Zřídil jej kameník Josef Kunze z Kněžic v roce 1862. Stojí při silnici do Žitavy na pozemku zřizovatele. Reversem zřizovatele, uloženým ve farním archivu, je zaknihováno, že každý majitel pozemku je povinen kříž udržovat. Bez kapitálu. Nápis: Gelobt sei Jesus Christus! [Pochválen buď Ježíš Kristus!]. Dole: Errichtet von Josef Kunze. 1862 [Zříděno Josefem Kunzem. 1862]. (Dodatečně je připsáno jiným rukopisem:

Renovováno Josefem Kunzem v roce 1884). Slouží k povzbuzení kolemjdoucích věřících a též jako zastavení o prosebných dnech. Je v docela dobrém stavu. S biskupským povolením byl kříž vysvěcen o svátku sv. Petra a Pavla v roce 1864 farářem Kasparem, který při té příležitosti pronesl řeč bez přípravy o lásce Ukřižovaného."

V 90. letech byl sokl povalen a hlavice ukradena, kříž tehdy již chyběl.

Kříž v Kněžicích u hlavní silnice

Oprava kříže, podzim 2006 - leden 2007:

Před opravou byl sokl povalen a hlavice s křížem chyběly.

Na podzim roku 2006 byl sokl pomocí jeřábu osazen zpět na podstavec a bylo vyčištěno okolí. V lednu 2007 vysekal člen sdružení Martin Mikolášek ze Svoru novou hlavici, jejíž vzhled byl inspirován původní hlavicí, a osadil do ní nový kříž. Na obnově se dále podíleli členové sdružení Jan Fedorčák a Miroslav Pröller. Obnovu památky zaplatilo naše občanské sdružení.

Kněžice - kříž u Kněžického rybníka

Kříž stojí na severním konci osady po pravé straně silnice do Petrovic, u odbočky cesty na hráz Kněžického rybníka.

Na kamenném fundamente stojí podstavec obdélníkového půdorysu, na němž je umístěn sokl, který má na přední straně po stranách dvě vystouplá pole s patkou a hlavicí. Uprostřed mezi nimi je vystouplá plocha s nečitelným rytým nápisem. Na zadní straně soklu je v horní části rytý nápis: ? VON KARL PUCHLER 1845. Hlavice je zdobená římsami a nad nejširší z nich je

střešovitě zvednutá. Uprostřed tympanonu je vystouplý reliéf květu. Do hlavice je osazen kovový kříž s korpusem Krista.

Kříž u Kněžického rybníka

Oprava kříže, srpen 2007:

Před opravou byl celý sokl včetně fundamentu nakloněn do strany vlivem kořenů vedle rostoucího jírovce. Povrch kamene byl poškozen a kříž chyběl.

Celá památka byla během obnovy přemístěna asi o 3 m dále od stromu, povrch kamene byl opraven a do hlavice byl osazen nový kovový kříž s korpusem Krista.

Opravu památky provedl člen občanského sdružení Jan Fedorčák z České Lípy a zaplatil ji Městský úřad v Jablonném v Podještědí.

Konojedy - kříž u silnice do Kravař

Kříž stojí na levé straně silnice do Kravař u odbočky polní cesty asi 300 metrů za hřbitovem.

Na fundamentu stojí podstavec obdélníkového půdorysu, na který je osazen sokl s mělkým výklenkem a rámem na přední části. Hlavice má na přední části vystouplý nápis MARIA, na krajích hlavice jsou akroterie, od kterých se horní římsa obloukovitě zvedá směrem doprostřed hlavice. Kovový kříž je připevněn zezadu na hlavici.

Kříž u silnice z Konojed do Kravař

Oprava kříže, červenec 2007:

Před opravou na místě ležel jen povalený sokl a hlavice, podstavec chyběl a zřetelné nebylo ani původní místo, na kterém křížek stál. V hlavici nebyl otvor po kříži, který zřejmě původně na památce nebyl.

Během opravy byl vybetonován nový fundament a na něj byl osazen nový pískovcový podstavec. Na podstavci byl vztyčen původní sokl a hlavice, které byly předtím opraveny. Na zadní stranu hlavice byl namontován kovový kříž.

Opravu provedl člen sdružení Martin Mikolášek ze Svoru, finanční prostředky věnovalo naše občanské sdružení a Městský úřad Ústěck.

Korce - kaplička sv. Prokopa

Kaplička stojí asi 200 m za osadou Korce v zatáčce silnice do Tachova, u odbočky polní cesty, vedoucí k silnici z Vrchovan do Zbyn.

Kaplička je sestavena z pískovcových kvádrů, doplněných cihlami. V průčelí má vstupní prostor s výklenkem pro svatý obraz, v horní části stavby je profilovaná podstřešní římsa a ve štítě nad ní malá nika. Střecha a podstřešní římsa je pokryta bobrovkami.

Historie:

O kapličce je zmínka ve sborníku Mitteilungen des Nordböhmisches Excursions Clubs, roč. 1893: "4. července na sv. Prokopa slaví obec (Korce) hlavní svátek, kdy je farářem z Bořejova posvěcena studna. Po druhém

zvonění v 9 hodin začíná od kříže u č. 20 pouť do Bořejova, při níž je nesen prapor s vyobrazením sv. Prokopa a sv. Trojice. Po mši (se zpěvy a doprovodem varhan) se jde nazpátek procesím. Od roku 1884 zpěv doprovázejí hudebníci. Procesí jde za zvonění podél vsi a po navazující cestě mimo obec ke kapli sv. Prokopa, u níž kněz čte litanie. Kapli postavili předkové Prokopa Liehmana z č. 20 a tato je pod jeho patronací. Kdy byla zřízena se neví. Obraz představuje sv. Prokopa, jak oře se zlým duchem."

Kaplička sv. Prokopa u Korců

Oprava kapličky, březen-červen 2007:

Před opravou byla kaplička velmi poškozená, chyběly části zdiva, omítka byla opadaná a zcela chyběla také střešní krytina. Okolí kapličky bylo zarostlé.

Během opravy byla kaplička dozděna, byly obnoveny původní římsy a celá stavba byla nově omítnuta a bíle natřena. Střecha byla pokryta starší bobrovou položenou na latě, bobrovky byly položeny také na podstřešní římsu. Okolí kapličky bylo vyčištěno a do výklenku byl osazen obraz sv. Prokopa orajícího zlým duchem.

Kaplička byla opravena z grantu Nadace Občanského fóra, který získala Římskokatolická farnost Bořejov s pomocí našeho občanského sdružení. Grant byl přidělen ve výši 50.000 Kč a opravu provedli řemeslníci z Kruhu, obraz namalovala Markéta Myšková z Dubé.

Požehnání kapličky:

Obnovenou kapličku v pátek 22. června 2007 v 18 hodin požehnal bořejovský farář Jan Nepomuk Jiříšř. Podvečerní slavnosti se za pěkného počasí zúčastnilo asi 20 lidí.

Lindava - Böhmův kříž

Kříž stojí u staré polní cesty do Cvikova v místě jejího křížení se zaniklou farskou cestou asi 400 m severozápadně za kostelem.

Na kamenném fundamentu stojí podstavec obdélníkového půdorysu s rytým nápisem na přední straně: ERRICHTET VON WENZEL BÖHM O...? IN LINDENAU 1891. Vysoký sokl je členitý, na jeho přední straně je v dolní části mělký výklenek a nad ním menší nika. Hlavice navazuje na stupňovitý vrchol soklu a je do ní osazen kovový kříž.

Böhmův kříž v Lindavě

Historie:

V soupisu soch a křížů lindavské farnosti z 1. poloviny 19. století, vedeném do roku 1944, je o kříži uvedeno:

Kříž stojí na křižovatce polních cest za farou na pozemku Böhmova hospodářství č.p. 266, který byl dříve kostelním majetkem. Původně zde stál dřevěný kříž se stříškou a obrazem Spasitele namalovaným na plechu malířem Franzem Wernerem z Chotovic. Doba postavení kříže ani jméno jeho zřizovatele není známo. V roce 1852 byl kříž obnoven sedlákem Josefem Böhmem a 12. srpna byl s nejvyšším biskupským vikářským

povolením slavnostně vysvěcen. Kříž udržoval majitel hospodářství č.p. 266, ověřený opis reversu z 15. ledna 1856 byl uložen ve farním archivu. V roce 1894 nahradil sedlák Wenzel Böhm starý dřevěný kříž novým železným křížem na kamenném podstavci. Ten byl renovován v letech 1905 a 1935. Kříž sloužil jako zastavení o třetím prosebném dni.

Oprava kříže, říjen 2007:

Před opravou byl fundament zanesen hlínou, kříž chyběl a okolí bylo zarostlé.

Během opravy byl očištěn fundament památky a do hlavice byl osazen nový kovový kříž. Zároveň byly vyřezány okolní křoviny a odstraněna převislá větev vedle stojícího stromu.

Na opravě se podíleli členové občanského sdružení Jiří Stránský a Miroslav Pröller, finanční prostředky poskytl Městský úřad ve Cvikově.

Markvartice - Jarischův kříž

Kříž stojí na levé straně cesty, vedoucí ke Zdislavině studánce, asi 50 m za Markvartickým rybníkem.

Jarischův kříž u Markvartic

Na kamenném fundamentu stojí dvoustupňový podstavec, na jehož horním stupni vpravo je nápis: ERRICHTET VON FRANZ JARISCH a širší spodní část podstavce nese pokračování: IM JAHRE 1871. Sokl s rozšířenou horní částí má na přední straně výklenek s nápisem: GELOBT SEI JESUS

CHRISTUS [Pochválen buď Ježíš Kristus]. Hlavice je na všech stranách sřtechovitě zvednutá vzhůru, kříž s korpusem Krista je litinový.

Historie:

V soupisu kaplí, křížů a soch farnosti Jablonné z roku 1835 je o této památce napsáno: "Litinový kříž na kamenném podstavci s pozlaceným Kristem se nazývá Jarisch Kreuz. Zřídil jej domkář Franz Schaufler roku 1871. Udržuje jej majitel domu Franz Jarisch v Markvarticích č.p. 57, což je zaneseno v kupní smlouvě a pozemkové knize. Nápis: Gelobt sei Jesus Christus. Dole na patě kamene: Errichtet von Franz Jarisch 1871. Slouží ke cti Boží a povzbuzení věřících. Dřívější majitel domu Franz Schuster odkázal v závěti 100 zl. k udržování kříže. Slavnostní vysvěcení uskutečněno o prvním prosebném dni 1871 místním farářem."

Oprava kříže, duben 2007:

Kříž s kamenným soklem byl před opravou ve velmi zanedbaném stavu. Kamenné části byly povrchově poškozeny, kříž byl zrezivělý a nápisy byly nečitelné.

Během opravy byly všechny poškozené kamenné části opraveny, byly obnoveny nápisy a kříž spolu s korpusem byly natřeny. Pískovec byl natřen barvou v kombinaci modré a bílé se zlatými detaily.

Opravu provedl člen občanského sdružení restaurátor Jan Fedorčák, finanční prostředky poskytl p. Jindřich Krob z Jablonného v Podještědí.

Mníšek u Liberce - hřbitovní kříž

Kříž stojí uprostřed hřbitova v Mníšku u Liberce.

Kříž se skládá z dvoustupňového fundamentu, na kterém stojí nízký podstavec. Sokl má na přední straně vystouplou plochu s rytým německým nápisem. Na pravém boku soklu je deska z černé žuly s rytým nápisem: WIR GEDENKEN UNSERER TOTEN HERR BEI DIR IST HEIMAT a reliéf kříže. Do nízké římsovité hlavice je osazen masivní vysoký litinový kříž s korpusem Krista, nápisovou destičkou INRI a háčkem pro zavěšení kovové lampy.

Oprava kříže, září-listopad 2007:

Před opravou byl povrch kamene poškozený a hlavice byla vlivem korodujícího kříže prasklá. Kříž byl zkorodovaný, nápisová destička prasklá. Během opravy byla všechna poškození kamene opravena a povrch památky byl zpatinován do jednotné barvy. Kříž byl sejmut a kompletně zrekonstruován - svařen a natřen.

Opravu provedl člen občanského sdružení Jan Fedorčák z České Lípy, finanční prostředky poskytl Obecní úřad Mníšek u Liberce.

Hřbitovní kříž v Mníšku u Liberce

Noviny pod Ralskem - kaplička pod Ralskem

Kaplička stojí v nepřístupném areálu chemické těžby jihovýchodně od obce, na svahu poblíž účelové komunikace asi 350 m jihozápadně od průrvy Ploučnice.

Vysoká kaplička má na přední stěně půlkruhovitě zaklenutý výklenek, po jehož stranách jsou vystouplé svislé sloupky s hlavicí. Kapličku završuje profilovaná podstřešní římsa, na předním štítě je nika pro sošku. Střecha je krytá bobrovkou.

Oprava kapličky, červen-červenec 2007:

Před opravou zůstala zachována pouze dolní polovina kapličky, vše ostatní bylo zničeno.

Během opravy byla chybějící část kapličky s výklenky a římsami dozděna, stavba byla omítnuta a natřena bílou barvou. Na střechu byla položena nová střešní krytina z bobrovky a okolí kapličky bylo upraveno.

Finanční prostředky z grantu Nadace Občanského fóra pomohlo Římskokatolické farnosti Mimoň získat naše občanské sdružení. Opravu kapličky provedl mimoňský farář P. Václav Horniak.

Kaplička u Novin pod Ralskem.

Písečná - kříž u cesty do České Lípy

Kříž stojí na levé straně asfaltové silničky do České Lípy nad strmějším svahem asi 600 m za Písečnou.

Na zpevněném základu stojí podstavec obdélníkového půdorysu s římsami v horní části. Sokl má na přední straně mělký půlkruhovitě završený výklenek, ve kterém je osazen malovaný obrázek sv. Antonína Paduánského. V ploše pod obrázkem i v rozích nad ním jsou vystouplé reliéfy květů. Na zadní straně soklu je osazena keramická dlaždice s nápisem: "*Obnoveno Městem Česká Lípa, o.s. Drobné památky severních Čech, vyrobil: M. Mikolášek - Svor, L.P. 2007*". Hlavice má do stran vysazené římsy - spodní je kulatá, horní je uprostřed obloukovitě zvednutá a pod obloukem je velký vystouplý reliéf květu. Do hlavice je osazen kovový kříž s podpěrou.

Po levé straně kříže stojí lípa, strom vpravo byl po zlomení v roce 2006 odstraněn.

Historie:

V soupisu kaplí a soch farnosti Dobranov z roku 1835 je o památce napsáno: "*Hospodářský pozemek čp. 24. Rok zřízení 1850. Nový litinový kříž s pozlaceným vyobrazením Krista na kamenném podstavci stojí na cestě z Písečné na Lada. Postaven byl majitelem hospodářství na místě zříčeného starého dřevěného kříže. Písemnost není, jistě však bude majitelem a jeho dědici udržován v pořádku*".

Z původního kříže se dochoval pouze poškozený podstavec, tvořený částí starého pískovcového koryta, obráceného dnem vzhůru. Při obnově byla pod korytem nalezena skleněná láhev s malým růžencem a listem papíru na kterém bylo tužkou německy napsáno: "*Tento kříž zřídil v 18. století Franz Lode na památku svých rodičů Josefa a Rosalie rozené z Velenic a stál na náhrobku zesnulých na hřbitově v Dobranově. Po úmrtí Franze a Theresie Lode rozené Bürgerové z kteří na témže v Dobranově byl v roce 1930 zřízen nový pomník a tento kříž byl předán Friedrichu Weißovi, synu Eduarda a Anny Weiß rozené Lode k přenesení na toto místo, kde má zůstat na památku majitelů hospodářství č. 8 v Písečné a k uctívání Boha kolemjdoucími. Podepsala Albina Lode 24. dubna v den sv. Jiří v roce 1933.*"

Kříž u cesty z Písečné do České Lípy

Oprava kříže, srpen-září 2007:

Původní podoba kříže není známá, na místě se dochovalo pouze několik rozlomených kusů pískovce a kamenný schod.

Návrh a výrobu nových pískovcových částí památky i kovového kříže včetně kompletního osazení na místě provedl člen našeho občanského sdružení Martin Mikolášek ze Svoru, finanční prostředky poskytl Městský úřad v České Lípě.

Polevsko - socha sv. Jana Nepomuckého

Socha je na zahradě domu č.p. 134, stojícího na konci obce po levé straně silnice do Kytlic.

Socha stojí na hranolovém podstavci s klasickým trojdělením. Sokl s jedním základovým stupněm odděluje od těla podstavce, zužujícího se směrem vzhůru, zvonovnice s odsazením. Hlavice podstavce tvoří hladké lisis a sima se dvěma plinty pod sochou. Na přední a zadní straně podstavce jsou drážkou ohraničené nápisy: "Heiliger Johannes/ Bitte Gott/ Daß er uns helle/ in aller Noth". Na druhé straně soklu je nápis: "Vincenz/ Knoespe/ A° 1838". Klidně stojící figura sv. Jana je řešená v lehké esovité kompozici. Levá noha je pokřčena v náznaku kotrapostu. V pravé ruce drží kvadrátek, v levé kříž bez korpusu Krista. Tvář světce hledí vzhůru ve zbožném výrazu. Almuce volně splývá přes ramena. Rocheta se zdobeným lemem tvoří mohutné rozvlněné záhyby. Alba, spodní plášť, je řešen ve svislých pravidelných záhybech. Socha patří mezi kvalitnější díla regionální lidové produkce v malebné stylizaci doznívajících vlivů baroka. Je vysekána ze světlého jemnozrného pískovce, tvořeného z 90% křemennými zrny o velikosti od 0,1 do 0,8 mm s menší příměsí limonitu. Kontaktní tmel a subangulární úlomky jsou příčinou menší míry zpevnění materiálu. V rovinách sedimentace ve hmotě podstavce se uplatňují železité polohy a lasy s oslabenou soudržností materiálu. Na vysekání sochy bylo použito dvou bloků kamene, větší na horní partie, menší na nohy sochy. Levá ruka s křížem a rameno je řešeno formou kamenického doplňku s připraveným lůžkem.

Historie:

Roku 1820 byla u kostela postavena nová brána ke hřbitovu, jejíž součástí byly i dva pilíře se sochami sv. Jana Nepomuckého a sv. Antonína. Zřizovatelem byl obchodník Kittlovy společnosti Josef Fischer. Socha byla na pilíři do roku 1837. Protože jí chyběla jedna paže, nechal ji Vinzens Knöspel opravit a přenesl ji na své pole, které je dnes výše uvedenou zahradou. V roce 2001 se neznámý pachatel pokusil sochu odcizit a přitom došlo k jejímu poškození: spodní část sochy navazující na kovový čep podstavce praskla.

Oprava sochy, červen-říjen 2007:

Hlavním faktorem poškození byly silně rozevřené trhliny, oddělující čtyři už dříve lepené fragmenty. Vážné poškození bylo důsledkem koroze hranolového železného čepu prostupujícího sochu do 2/3 výšky. Mechanická poškození a lepené spoje byly dříve opravovány cementovou mazaninou a cementovou maltou na povrchu s rezavým zabarvením. Šíře spáry mezi dvěma použitými bloky kamene byla vymezena dřevěnými klínky. Soudržnost kamene navazujícího na mohutný čep byla oslabena. Exponované části byly pokryty tenkým šedým povlakem s nánosem lišejníku a řas. Lokálně a na hranách profilace se objevovaly černé mapy sádrovcových a silikátových krust. Povrch nesl známky četného drobného poškození,

jamky, ztrátu ostré profilace, chybějící a odlomené detaily, vymývání hmoty, vlasové praskliny. Na hlavě a krku byly tři díry pro ukotvení svatozáře se zbytky kovu. U palce pravé ruky byl otvor pravděpodobně pro ukotvení kované palmové ratolesti. Především v dešťových stínech byly dochovány zbytky polychromie, které tvořily krakely a odlupující se vrstvy. Architektura podstavce byla poměrně zachovalá s drobnými poškozeními hran a s prasklinami. Poškození byla dříve opravována stejným způsobem jako socha. Spárování a plintus sochy byly opraveny cementovou maltou z hrubého písku. Plintus sochy a spodní část těla podstavce byla pod cementovými tmely silně degradována. Ve hmotě podstavce se nacházely dvě kamenické plomby.

Socha sv. Jana Nepomuckého v Polevsku

Před započítím opravy byly ze sochy odstraněny nánosy prachu, pavučin a pak bylo přistoupeno k čištění pomocí regulované tlakové páry. Následně byl povrch sochy dočištěn jemnými kartáčky a odstraněny vyžilé vysprávkky, cementové malty a mazaniny, včetně reziduí kovu po svatozáři. Kamenický doplněk levé ruky a ramene, jehož obrys nelícovoval se sochou, byl sejmut, očištěn a připraven k novému osazení. Po vyschnutí byly lomové plochy předzpevněny organokřemičitým konsolidantem a injektovány nízkoviskozním polyesterovým lepidlem na kámen. Mikrotrhliny byly injektovány roztokem akrylátové pryskyřice. Po dostatečném zajištění kompaktnosti hmoty jednotlivých fragmentů bylo přistoupeno k jejich postupnému lepení polyesterovým lepidlem s pomocnými výztužemi drobnými táhly z nerezové oceli. Během lepení byly prováděny zajišťující

tmely a výplně dutin vápenocementovou injektážní hmotou. Do otvoru po čepu byla vsazena trubka z nerezové oceli. Po vyzrání zajišťujícího materiálu byla socha vztyčena. Rušivé silikátové a sádrovcové krusty byly ztenčeny za pomoci zábalů s čistící kyselou pastou. Potom byl na povrch sochy aplikován nátěr organokřemičitým zpevňovačem a po technologické pauze přistoupeno k tmelení a drobným rekonstrukcím tvarů minerálním tmelem modifikovaným akrylátovou disperzí. Doplnující hmota byla vybrána podle předešlých zkoušek tmelů zaměřených na strukturu a barevnost. Partie spodní hrany se špičkami nohou byla armována drátem z nerezové oceli. Barevná retuš byla provedena lokálně železitými pigmenty v lihu s pojivem Paraloid B 72. Nakonec byl na sochu aplikován postřík odstraňovačem mechu a řas a nátěr hydrofobizací. Veškeré zbylé fragmenty polychromie byly respektovány a konzervovány. Hlava světce byla opatřena zlacenou svatozáří přípevněnou ve dvou bodech polyesterovým lepidlem.

Podstavec sochy restaurovaný in situ byl nejprve očištěn od nánosů řas, lišejníků a mechu roztokem čpavkové vody a peroxidu vodíku ve vodě. Následně byl povrch sochy dočištěn jemnými kartáčky a odstraněny vyžilé vysprávky, cementové malty a mazaniny. Silně degradovaný materiál byl zpevněn opakovanými nátěry a injektážemi organokřemičitým konsolidantem, případně byl postup opakován ředěným nízkoviskozním polyesterovým lepidlem na kámen. Po technologické pauze byla vytmelena poškození podstavce a tmely retušovány železitými pigmenty pojenými disperzí. Nápisy byly zvýrazněny černou barvou. Kámen podstavce byl na závěr hydrofobizován. Propojení sochy s podstavcem bylo zajištěno čepem z pozinkované oceli, který byl v podstavci ukotven cementovou zálivkou a v soše polyesterovým lepidlem. Spáry mezi plintem a sochou byly vyplněny vápennou maltou.

Opravu sochy provedl člen občanského sdružení BcA. Jan Fedorčák z České Lípy, finanční prostředky poskytl majitel památky pan Michal Machač z Hrobu a Krajský úřad Libereckého kraje.

Skalka u Doks - kaplička sv. Aloise u Nové Skalky

Kaplička stojí na louce asi 350 m východně od středu Nové Skalky u zaniklé cesty do Staré Skalky.

Kamenná kaplička má poměrně hluboký klenutý výklenek s nízkým oltářem, nad výklenkem je úzká římsa a v trojúhelníkovém štítě nad ní je nevelká nika. Kapličku kryje jednoduchá stříška bez krytiny, na jejímž vrcholu bývala podle starých fotografií umístěna váza. Od jara 2007 je střecha zakryta bobrovkou.

Historie:

Podle archivních pramenů byla kaplička zřízena v roce 1832. Původně sloužila k oslavě oktáv svatého Jana a později byla zasvěcena svatému Aloisovi.

Cesta kolem kapličky byla v 80. letech 20. století zavezena a památka se tak ocitla na odlehlém místě. Díky péči chalupářů z Nové Skalky se ale uchovala v poměrně dobrém stavu a v roce 1991 byla na jejich návrh zapsána do seznamu kulturních památek.

Kaplička sv. Aloise u Nové Skalky

Oprava kapličky, duben-červenec 2007:

Naše sdružení kapličku opravovalo již v srpnu 2004, kdy byla spravena poškozená omítka a celá kaple byla zvenku i zevnitř nově vyštukovaná a nabílená vápnem. Opraveny byly také praskliny ve střeše a celá střecha byla natřena izolačním nátěrem proti vodě. Protože ale původní střecha neměla žádnou krytinu a stékající voda poškozovala omítku na stěnách, bylo po dohodě s památkáři rozhodnuto zakrýt střechu bobrovkou.

Pokrytí střechy a opravu poškozené fasády provedl v průběhu dubna a května roku 2007 Kamil Ešner, krytinu věnoval Miroslav Pröller a práci zaplatili manželé Komersovi.

Dne 20. května byla kolem kapličky vykopána drenáž, očištěna kamenná podezdívka a příkop byl zasypan štěrkem, který věnovali chalupníci z Nové Skalky manželé Legerovi. Na těchto pracích se podíleli pan Drozd z Nové Skalky, manželé Komersovi a Jiří Kühn.

V neděli 29. července byla vyspárována kamenná podezdívka kapličky a do niky ve štítě byl vsazen obrázek sv. Aloise, který namalovala členka sdružení Markéta Kašparová z Jestřebí. Obrázek zaplatili manželé Drozdovi.

Starý Šidlov - kříž u odbočky do osady

Kříž stojí na levé straně silnice ze Zákup do Svojkova přímo naproti odbočce do Starého Šidlova.

Kříž u odbočky do Starého Šidlova

Na kamenném fundamenteu stojí podstavec, který má na přední straně mělký výklenek bez nápisu. Sokl má na přední straně vystouplý ovál s nápisem: STEH STILL WANDERSMANN SIEH AN WAS ICH FÜR DICH GETHAN, BETRACHT MEIN ANGST UND BLUTIG SCHWEIS, ALSDANN VERRICHTE DEINER REIS. Kolem nápisu je vystouplý reliéf věnce a v rozích soklu jsou vystouplé reliéfy květu. Hlavice má do stran vysazené římsy a v horní části se směrem vzhůru zužuje. Do hlavice je osazen nový kovový kříž.

Oprava kříže, květen 2007:

Před opravou byl povrch kamenných částí poškozen, horní část hlavice byla prasklá.

Poškozené části památky byly opraveny, nápis na soklu byl obnoven a do hlavice byl osazen kovový kříž, který vyrobil kovář Josef Polák. Opravu zaplatilo naše občanské sdružení a provedl ji člen sdružení Jan Fedorčák z České Lípy.

Starý Šidlov - kříž u silnice do Svojkova

Kříž stojí na pravé straně silnice ze Zákup do Svojkova, asi 500 m před osadou Plesa.

Na dvoustupňovém fundamenteu stojí dvoustupňový podstavec, na jehož širším spodním stupni je vpředu vystouplá plocha s rytým nápisem: ERRICHTET VON ANTON LANGHAMER AUS ALTSCHIEDEL IM JAHRE 1875. Na přední straně soklu jsou po stranách svislá vystouplá pole s hlavicí a patkou, v horní části je mělký čtvercový výklenek po osazené desce a pod ním je mělká nika s reliéfem mušle. Hlavice má do stran vysazené římsy a horní část tvoří 3 směrem vzhůru se zmenšující stupně. Do hlavice je osazen nový kovový kříž.

Kříž u silnice ze Starého Šidlova do Svojkova

Oprava kříže, duben-květen 2007:

Před opravou byly pískovcové části povrchově poškozeny, nápis na podstavci byl nečitelný a kříž chyběl.

Opravu provedl člen občanského sdružení, restaurátor Jan Fedorčák z České Lípy, finanční prostředky na opravu věnoval člen Mgr. Petr Haupt a naše občanské sdružení.

Starý Šidlov - Teichgräberova kaple

Kaplička stojí při lesní cestě z Lasvic do Nových Domků na okraji louky, odkud dříve odbočovala cesta do Starého Šidlova.

Kaplička má malý vnitřní prostor, ve kterém je naproti vstupu velký výklenek a na bocích další dva menší výklenky pro obrazy. Na přední stěně kapličky jsou po stranách vchodu dvě svislá vystouplá pole, zdobená v horní třetině a na vrcholu římsami, z nichž horní přechází v profilovanou podstřešní římsu. Ve štítu nad vchodem je malá nika. Na bočních stěnách kapličky jsou také svislá vystouplá pole s římsami v horní třetině a mezi nimi jsou obdélníkové výklenky. Celá kaplička s výjimkou pískovcového soklu je omítnuta a natřena barvou v kombinaci bílé a okrové. Střecha je pokrytá bobrovkou.

Teichgräberova kaple u Starého Šidlova

Historie:

V soupisu kaplí a soch farnosti Zákupy z roku 1843 je o kapli uvedeno: "*Starý Šidlov, otevřená kaple z kamene. Za zábradlím je Kristus na kříži, malovaný na plechu. Bez nápisu, dobře udržováno. Kaple stojí na cestě z Lasvic do Svojkova nebo do Svitavy. Nazývá se Teichgräberova horní kaple. Stará se o ni její majitel, vlastník gruntu č. 18 ve Starém Šidlově dle reversu z 18. prosince 1809 v Pozemkové knize, fol. 213*".

Oprava kapličky, 2006-2007:

Před opravou byla kaplička téměř před zánikem. Střešní krytina zcela chyběla, omítka byla opadaná, chyběly části zdiva a okolí bylo zaneseno zeminou.

Během opravy byly doplněny chybějící části zdiva, na střechu byla položena střešní krytina, kaplička byla omítnuta a vymalována. Okolí památky bylo vyčištěno a upraveno.

Opravu provedl člen sdružení ing. Vojtěch Král z Oken. Finanční prostředky na opravu získalo naše sdružení z grantu Nadace Občanského fóra.

Stráž pod Ralskem - kříž u silnice do Novin

Kříž stojí na levé straně silnice do Novin pod Ralskem asi 150 m za odbočkou k vrátnici dolu chemické těžby a téměř naproti odbočce k areálu firmy Mega a.s. a chemické úpravně s.p. Diamo.

Na kamenném fundamenteu stojí podstavec zužující se směrem vzhůru. Sokl je bez ozdob a nápisů, hlavice je nová, římsovitá a je do ní osazen nový kovový kříž.

Kříž u silnice ze Stráže pod Ralskem do Novin

Oprava kříže, březen 2007:

Před opravou byl sokl povelan a silně povrchově poškozen, hlavice byla zcela rozbitá a kříž chyběl. Fundamenta a podstavec byly zarostlé a zasypané zeminou.

Během opravy bylo okolí památky vyčištěno, sokl byl jeřábem vyzvednut na podstavec a poškození byla opravena. Člen sdružení Martin Míkolášek ze Svoru vysekal a osadil novou pískovcovou hlavici a kovový kříž. Finanční prostředky na opravu získalo naše sdružení z grantu Libereckého kraje.

Stružnice - kříž v ulici k nádraží

Kříž stojí na pravé straně ulice, vedoucí od nádraží ČD k mostu přes Ploučnici. Před opravou stál na opačné straně ulice, na okraji pozemku u domu pod nádražím.

Na betonovém fundamente stojí podstavec čtvercového půdorysu. Na něm je sokl, na kterém je osazena dvoustupňová hlavice - dolní stupeň tvoří široká římsa, horní stupeň je obloukovitý s povrchem imitujícím kameny. Do hlavice je osazen kovový kříž.

Kříž ve Stružnici u nádraží

Oprava kříže, červen 2007:

Před opravou zbyl na původním stanovišti pouze rozvalený podstavec a hlavice. Fundament, sokl a kříž (dle zbytků v hlavici litinový) chyběl.

Na novém stanovišti byl vybetonován fundament a na něj byl umístěn původní podstavec, jehož poškozený povrch byl opraven. Na podstavci byl vztyčen nově vytesaný pískovcový sokl, na který byla osazena nová spodní římsa a dochovaná horní část hlavice, do níž byl osazen nový kovový kříž.

Opravu provedl člen sdružení Martin Mikolášek ze Svora a zaplatil ji Obecní úřad ve Stružnici z přiděleného grantu Libereckého kraje.

Svor - kříž u cesty ke koupališti

Kříž stojí u cesty k bývalému lesnímu koupališti na rozcestí těsně za železničním viaduktem. Kříž stál původně asi o 150 m severněji mezi čtyřmi stromy u okraje louky. Kdysi byl ohrazen plůtkem, zasazeným mezi čtyři kamenné rohové sloupky.

Na kamenném fundamente stojí podstavec obdélníkového půdorysu s rytým rámem na přední straně. Sokl má vpředu půlkruhovitě zaklenutou niku, hlavice má do stran vysazené římsy a na vrcholu je osazen kovový kříž.

Oprava kříže, říjen 2007:

Před opravou stál kříž mezi čtyřmi vzrostlými stromy a působením jejich kořenů byl silně nakloněn na levou stranu. Kamenný podstavec i hlavice byly značně poškozené, horní stupeň hlavice byl zničen a litinový kříž chyběl.

Během opravy byly všechny dochované části památky přesunuty na nové stanoviště u rozcestí. Kamenné části byly opraveny a na hlavici byl doplněn malý horní stupeň, do něhož byl osazen nový kovový kříž.

Opravu provedl člen občanského sdružení Martin Mikolášek ze Svoru.

Kříž ve Svoru u cesty ke koupališti

Svor - Walterův kříž

Kříž stojí asi 1,5 km za Svorem na pravé straně silnice do Rumburka, naproti odbočce lesní silničky pod Rousínovským vrchem.

Na dvoustupňovém fundamentu stojí třístupňový podstavec obdélníkového půdorysu. Dolní stupeň je nejvyšší a na jeho přední straně je rytý nápis: ERRICHTET VON JOSEPH WALTER OBERFÖRSTER IM JAHRE 1876. Další dva stupně jsou nižší a užší, horní z nich je zdobený reliéfem. Na přední stěně soklu jsou po stranách dvě svíslá vystouplá pole s profilovanou patkou a hlavicí, v horní polovině plochy mezi nimi je mělký čtvercový výklenek po osazené desce. Hlavice má do stran vysazené římsy, z nichž dolní je reliéfně zdobená. V horní části jsou tři směrem vzhůru se zužující nízké stupně a do dolního stupně je vpředu zasazen kovový držák lampičky.

Do vrcholu hlavice je osazen litinový kříž s korpusem Krista a nápisovou deskou.

Oprava kříže, prosinec 2007:

Před opravou byl litinový kříž ulomen. Kopii původního litinového kříže vyrobil a osadil p. Martin Šerák z Vyššího Brodu.

Walterův kříž u Svoru

Zbyny - kříž u odbočky do Korců

Kříž stojí asi 1 km západně od osady na levé straně silnice do Vrchovan u odbočky polní cesty do Korců.

Na kamenném fundamentu stojí podstavec čtvercového půdorysu s římsou v horní části. Sokl má na přední straně dva výklenky. V dolním je kamenná deska s nápisem: "Pochválen buď Ježíš Kristus, Gelobet Sei Jezus Christus, Opraveno, Renoviert 1897-2007", v horním půlkruhovitě završeném výklenku je malovaný obraz Panny Marie. Hlavice má do stran vysazené římsy a zúženou horní část, do níž je osazen kovový kříž s korpusem Krista.

Oprava kříže, září 2007:

Před opravou byl sokl poškozen, okraje dolního výklenku byly uražené, horní část hlavice byla ulomená a kříž chyběl. Okolí památky bylo zarostlé.

Během obnovy byla všechna poškozená místa kamenných částí opravena, do dolního výklenku byla osazena kamenná deska s rytým nápisem a do horního

byl vsazen malovaný obrázek na plechu. Do hlavičky byl osazen nový kovový kříž s korpusem Krista. Okolí památky bylo vyčištěno a upraveno.

Opravu provedl člen našeho sdružení Jan Fedorčák z České Lípy, obrázek do výklenku namaloval pan Tomáš Hora. Finanční prostředky na opravu poskytl Městský úřad Doksy.

Kříž u odbočky do Korců

Zbyny - Boží muka pod Zbyským vrchem

Boží muka stojí v poli asi 600 m západně od osady a 150 m vpravo od polní cesty, vedoucí kolem Zbyského vrchu směrem k Tachovu.

Boží muka se skládají z kamenného hranolovitého dřívku a kaplice. Dřívek je v dolní části rozšířen do tvaru podstavce a na jeho přední straně jsou dva mělké půlkruhovitě zaklenuté výklenky. V horním výklenku je kovová deska s nápisem: "Heilige Maria Bitte für uns dem lieben Gott" a na desce v dolním výklenku je nápis: "Svatá matko Boží přimluv se za nás. Opraveno Renoviert 2007". Na dřívku je nasazena kaplice s výklenkem na přední straně, v němž je kovová deska s malbou Korunování Panny Marie. Na kaplici je osazen malý kovový křížek.

Oprava Božích muk, září 2007:

Před opravou byla kaplice povalena na zemi a všechny výklenky byly prázdné.

Během opravy byla kaplice osazena na dřík a na její vrchol byl osazen nový kovový křížek. Do výklenků v dříku a v kaplici byly osazeny desky s nápisy a malovaný obrázek.

Opravu provedl člen občanského sdružení Jan Fedorčák z České Lípy, obrázek do kaplice namaloval Tomáš Hora. Finanční prostředky na opravu věnoval Městský úřad Doksy.

Boží muka pod Zbynským vrchem

Opravy kostelů na Českolipsku

Michal Panáček

Rok 2007 byl z pohledu možnosti získání dotací poznamenán tragicky nízkou výší prostředků rozdělovaných z rozpočtu Libereckého kraje (necelé 2 mil. Kč) a nespravedlivým přerozdělením prostředků z Havarijního a střešního fondu Ministerstva kultury České republiky rozdělovaných nově vzniklým Národním památkovým ústavem - územním odborným pracovištěm v Liberci. I přes to se podařilo pokračovat v obnově tří kostelů a jedné kaple a zahájit obnovu jednoho nového kostela. Bohužel musely být zastaveny práce na kostelech v Drchlavě, Pavlovicích a Chlumu. Celkem bylo z dotačních titulů Libereckého kraje, Ministerstva kultury České republiky a za přispění měst Doksy a Dubá a obce Stvolínky spolu s příspěvkem farností a Litoměřického biskupství vynaloženo 2 485 tis. Kč. Větší část těchto prostředků však představovala dotace 1 400 tis. Kč z Programu záchrany architektonického dědictví na obnovu kostela v Brenné. Zahájena byla obnova střechy kostela sv. Jakuba Většího v Bořejově a podařilo se zahájit stavbu nového krovu presbytáře kostela v Kruhu. Pokračování obnovy střechy kostela ve Stvolínkách bylo poznamenáno havárií římsy, na jejíž zabezpečení musela být použita velká část prostředků. Úspěchem je naopak dokončení opravy exteriéru kaple v Horkách.

Brenná - kostel sv. Jana Křtitele

Po statickém zajištění stropní a krovové konstrukce v roce 2006 bylo rozhodnuto, že vlastní oprava těchto konstrukcí bude zahájena směrem od západu v partii nad zděnou kruchtou. Přestože se předpokládal značný rozsah poškození nosných prvků, ukázal se být ještě větším. Dostatečná výše finančních prostředků a zkušenost provádějící firmy však přesto dovolily provést práce v předpokládaném rozsahu. Stropní konstrukce byla v rozsahu šesti příčných vazeb krovu kompletně podepřena těžkým lešením a bez jejího poškození byly kompletně nebo částečně vyměněny všechny vazné a zároveň stropní trámy. Tesařsky naplátovány byly ležaté sloupky plných vazeb, krokve a námětky. Střecha byla provizorně zakryta velkoformátovými deskami. I přes komplikující faktory byla práce provedena ve špičkové kvalitě. V roce 2008 se při získání dalších finančních prostředků bude pokračovat v obnově stropu a krovu od východní strany.

Brenná, kostel sv. Jana Křtitele, podepření stropu.

Brenná, kostel sv. Jana Křtitele, detail poškození původních prvků a tesařských oprav.

Brenná, kostel sv. Jana Křtitele, tesařsky opravený krov a strop kostela.

Brenná, kostel sv. Jana Křtitele, pohled na neporušený podhled stropu.

Kruh - kostel sv. Vojtěcha

Po zvážení výše finančních prostředků a možností smysluplného provedení ucelené stavební etapy bylo rozhodnuto obrátit se na město Doksy vedle finanční podpory i s žádostí o poskytnutí materiálního daru ve formě

Kruh, kostel sv. Vojtěcha, pohled na provizorní střechu presbytáře.

Kruh, kostel sv. Vojtěcha, krov provizorní střechy presbytáře.

potřebného dřeva. Kladný přístup obce v této věci umožnil posléze realizovat a postavit valnou část nového krovu presbytáře. Stavba byla provizorně zakryta a počítá se s dokončením krovu a pokládkou definitivní krytiny v roce 2008.

Kruh, kostel sv. Vojtěcha, provizorní zakrytí nového krovu presbytáře.

Kruh, kostel sv. Vojtěcha, stavba nového krovu presbytáře.

Bořejov - kostel sv. Jakuba Většího

Bořejov, kostel sv. Jakuba Většího, pohled na poškozenou střechu presbytáře.

Bořejov, kostel sv. Jakuba Většího, pohled na kostel po opravě části střechy presbytáře.

V Bořejově byla opravena nejhavarijnější část střechy presbytáře, která hrozila samovolnou destrukcí. V partii u napojení střechy presbytáře a lodi byla sejmuta dožilá krytina, provedeny tesařské opravy krovu a položena nová krytina. Na opravu kostela finančně přispěla obec Ždírec. V roce 2008 by měla pokračovat oprava střechy presbytáře a sakristie.

Horky - kaple Nanebevzetí Panny Marie

Kompletně byla dokončena oprava exteriéru kaple. Bobrovkami byl pokryt štít západního průčelí, dokončeny opravy kamenických prvků, vyspárován sokl, začištěny omítky a aplikován vápenný fasádní nátěr. Podařilo se zrealizovat i drenážní odvodnění kolem kaple.

Horky, kaple Nanebevzetí P. Marie, stav po dokončení opravy exteriéru.

Stvolínky - kostel Všech Svatých

V roce 2007 měla pokračovat výměna krytiny na valbové části střechy nad západním průčelím. Po sejmutí krytiny se však ukázala větší poškození krovové konstrukce, než se předpokládalo a zejména statická porucha zděné římsy. Její zásadní narušení se posléze ukázalo havárií, když se její většina postupně zřítila. Operativně musel být změněn postup prací a prioritně byla obnovena římsa. Zbývající finanční prostředky dovolily provést již pouze část tesařských oprav a kostel provizorně zakrýt. Obnova by měla pokračovat

již od počátku roku 2008, jsou přislíbeny volné finanční prostředky z Litoměřického biskupství. Na opravu kostela finančně přispěla obec Stvolínky.

Stvolínky, kostel Všech Svatých, pohled na západní průčelí.

Stvolínky, kostel Všech Svatých, detail poškození krovu a koruny zdiva s římsou.

Stvolínky, kostel Všechn Svatých, havárie římsy.

Stvolínky, kostel Všechn Svatých, nově vyzděná římsa.

Ze života sdružení - přehled akcí

Přehled akcí v roce 2007

- 1.1. - Novoroční bohoslužba v Bořejově
- 10.2. - 2. bál občanského sdružení v Ráji
- 1.4. - Bohoslužba Květné neděle v Bořejově
- 9.4. - Velikonoční mše v Bořejově
- 22.6. - Požehnání kapličky v Korcích a táborák ve Ždíreckém Dolu
- 24.6. - Výstup na Sedlo u Úštěku po stopách Bohuslava Balbína
- 28.7. - Svatojakubská pouť v Bořejově
- 9.9. - Koncert Komorního orchestru Dvořákova kraje v Bořejově
- 13.10. - Výlet do Doksan a Panenského Týnce
- 28.10. - Dušičková pouť v Bořejově
- 17.11. - Nové zavěšení obrázku Panny Marie Bolestné v sedle Na Výpřeži
- 24.11. - Brigáda v Konojedech
 - 1.12. - Adventní koncert skupiny SoliDeo v Konojedech
 - 23.12. - Setkání u Betlémského světla v Bořejově

Novoroční bohoslužba v Bořejově

Pondělí 1. ledna 2007

Nový rok 2007 jsme přivítali tradiční bořejovskou akcí - novoroční bohoslužbou v kostele sv. Jakuba. Letos se jí zúčastnilo téměř 40 lidí.

Novoroční bohoslužba v Bořejově.

2. bál občanského sdružení v Ráji

Sobota 10. 2. 2007

Po loňském úspěšném 1. bálu, který se uskutečnil v restauraci Pod Houskou v Blatcích, se letos uskutečnil 2. bál ve velmi pěkném prostředí penzionu Ráj u Holan. Bálu se zúčastnilo 20 členů sdružení a přátel, k tanci hrála oblíbená skupina Stratos, Vylosovala se i bohatá tombola, složená z věcí, které účastníci přivezli. Bál byl velmi úspěšný a možná, že i další ročník uskutečníme na stejném místě.

Bohoslužba Květné neděle v Bořejově

Neděle 1. dubna 2007

Květná neděle byla tak jako vždy zahájena ve 14 hodin u tzv. "Žlutého kamene", což je velký dřevěný kříž ve skalním výklenku na křižovatce silnic poblíž restaurace "Pod Houskou" v Blatcích. Zde se sešlo téměř 30 účastníků, které přivítal farář Honza Jiříšťa a požehnal jim jívové ratolesti. Procesím v čele s křížem jsme se vydali údolím do kostela v Bořejově, kde už čekali další návštěvníci bohoslužby. Zde Honza Jiříšťa 3x udeřil křížem na dveře kostela a uvnitř pak pokračovala bohoslužba čtením Pašijí, kterého se ujali účastníci mše. Poprvé jsme přitom měli možnost prohlédnout si obnovený procesní prapor se sv. Jakubem, který na své náklady nechala obnovit Irena Gosmanová. Po mši jsme pak setrvali ještě v družné zábavě před kostelem.

Květná neděle u Žlutého kamene.

Velikonoční mše v Bořejově

Pondělí 9. dubna 2007

Na Velikonoční pondělí jsme se sešli na pravidelnou bohoslužbu v kostele sv. Jakuba v Bořejově. V kostele se tentokrát sešlo přes 50 lidí, mimo jiné i proto, že se zde konal křest miminka narozeného ve farnosti Bořejov. Po skončení mše bylo před kostelem malé pohoštění.

Požehnání kapličky v Korcích a táborák ve Ždíreckém Dolu

Pátek 22. června 2007

V pátek 22.6.2007 v 18 hodin proběhlo požehnání obnovené kapličky sv. Prokopa v Korcích u Dubé. Kaplička byla opravena z grantu Nadace Občanského fóra, který získala Římskokatolická farnost Bořejov s pomocí našeho občanského sdružení. Kaple byla velmi poškozená, chyběla zcela střešní krytina, měla opadanou omítku a chyběly části zdiva. Kaplička byla celkově opravena a Markéta Myšková z Dubé do ní namalovala obraz sv. Prokopa orajícího zlým duchem, což byl dle historických pramenů i původní námět obrazu v kapli. Požehnání provedl bořejovský farář Jan Nepomuk Jiříšťa, požehnání se za příjemného počasí zúčastnilo kolem 20 lidí. Pak se část zájemců přemístila do Ždíreckého Dolu, kde proběhl již tradiční Svatojánský táborák.

Požehnání kapličky sv. Prokopa v Korcích.

Výstup na Sedlo u Úštěku po stopách Bohuslava Balbína

Neděle 24. června 2007

Již podruhé jsme se vydali na svátek sv. Jana Křitele 24.6.2007 na vrch Sedlo, kam v roce 1679 vystoupal se svými spolubratry jezuiti z Liběšic i vlastivědec Bohuslav Balbín. Atmosféru výhledu ze Sedla na svatojánské ohně v okolí a veselou příhodu s pejsky popisuje Balbín ve své knize "Krásy a bohatství České země".

Na lesním parkovišti nad Lovečkoviciemi se nás sešlo v neděli v 19.30 hodin osm + pes, což byla vyšší účast než loni. Počasí bylo slunečné a teplé, výstup nám trval hodinu a čtvrt a z vrcholu byl opravdu krásný výhled na České středohoří. Přečetli jsme si popis výstupu B. Balbína na Sedlo z jeho knihy, otevřeli jsme červené víno, ale bohužel ani letos nebyla fenky Peggy natolik žíznivá, aby nabízené víno vypila a napodobila tak psy, které popisuje Balbín. Po západu slunce jsme se přesunuli ještě na druhou vyhlídku směrem na Prahu a pak jsme již za soumraku sestupovali za doprovodu desítek svatojánských broučků zpět k autům. Opět to byla velmi povedená akce.

Vyhliídka na Sedle u Úštěku.

Svatojakubská pouť v Bořejově

Sobota 28. července 2007

Tradiční Svatojakubská pouť začala v 10.00 hodin mší svatou, vedenou farářem Janem Nepomukem Jiříštem. V průběhu mše byly také požehnány nové obrazy Křížové cesty, které pro kostel namalovala akad. malířka Vendula Císařovská z občanského sdružení PŠOVKA - Okrašlovací spolek Kokořínska.

Po mši následovala "veselice" na louce za farou, kde bylo k dispozici občerstvení a na harmoniku hrál pražský harmonikář Pepíček Cecil. Pouti se zúčastnilo kolem 50 lidí.

Svatojakubská pouť v Bořejově.

Koncert Komorního orchestru Dvořákova kraje v Bořejově

Neděle 9. září 2007

Jako každý rok na začátku září proběhl i letos v kostele v Bořejově koncert Komorního orchestru Dvořákova kraje z Kralup nad Vltavou. Hudebníci opět naplnili celou přední část kostela a pro kostel plný posluchačů to byl neopakovatelný zážitek. Orchester vystupuje v kostele v Bořejově zdarma a výtěžek jde na obnovu kostela.

Po koncertě následovalo jako vždy neformální setkání u dobrot před kostelem.

Výlet do Doksan a Panenského Týnce

Sobota 13. října 2007

Účastníci výletu s Kamenným mužem.

Náš tradiční podzimní výlet s farářem Honzou Jiříštem vedl tentokrát na Litoměřicko a Lounsko. Vyjeli jsme po 8. hodině autobusem z Kamenického Šenova přes Nový Bor, Českou Lípu, Kravaře a v 9.30 hodin jsme dorazili do kláštera v Doksanech. Zde nás očekávali dva příslušníci řádu Premostrátů - br. Milan Filip Suchán nás provedl kostelem a kryptou a poutavě převyprávěl historii kláštera i celého řádu Premonstrátů. Po prohlídce jsme si zakoupili bylinné likéry, které v klášteře sester Premonstrátek, fungujícím zde od jara, vyrábějí sestry z místních bylin. Likéry nám velmi zachutnaly a ochutnávali jsem pak prakticky celý výlet. Prohlédli jsme si ještě rozlehlý park a pokračovali do nedalekých Rohatců. V Rohatcích jsme navštívili místní kostel Všech svatých, který projektoval Oktavián Broggio. Díky našim kontaktům jsem si mohli prohlédnout i interiér kostela. Naše obč. sdružení je domluveno s místním obecním úřadem, že pomůžeme se žádostmi o dotaci na opravu kostelíka. Pokračovali jsme do Libochovic, kde jsme se rozptýlili do místních hospůdek na oběd. Z Libochovic pokračujeme přes Peruc do Panenského Týnce, kde jsme si prohlédli nedostavěný monumentální kostel kláštera Klarisek, kde se údajně nachází několik pozitivních zón. Z Panenského Týnce jsme pokračovali směrem na obec Klobuky, kde u silnice směrem na obec Telce stojí kamenný

menhir, zvaný "Kamenný muž". Zde jsme provedli několik keltských obřadů pod vedením Čáry a Pigi. Po nabrání pozitivní energie jsme se přesunuli kolem Házmburku do Litoměřic, kde jsme v příjemné restauraci "Bašta", nacházející se v původním opevnění města, poseděli u kávy, vína a piva. Na zpáteční cestě domů se s námi České Středoohoří rozloučilo krásným západem slunce.

Výlet byl velmi povedený, počasí bylo skvostné a výhledy na České Středoohoří romantické - co víc si přát. Výletu se zúčastnilo celkem 20 členů a příznivců sdružení.

Návštěva kláštera Premonstrátů v Doksanech.

Dušíčková pouť v Bořejově

Neděle 28. října 2007

Na státní svátek se v kostele sv. Jakuba v Bořejově konala tradiční Dušíčková pouť. Mši navštívilo kolem 40 lidí. Bohoslužbu nečekaně navštívili také ministr zahraničních věcí ČR kníže Karel Schwarzenberg a básník Jáchym Topol, kteří přijeli na křtiny, jež v kostele proběhly bezprostředně po mši. Panu ministrovi jsme věnovali almanach našeho sdružení. Jako obvykle pak následovalo na prostranství před kostelem malé občerstvení.

Z dušičkové pouti v Bořejově.

Nové zavěšení obrázku Panny Marie Bolestné v sedle Na Výpřeži

Sobota 17. listopadu 2007

Před třemi lety, 17. listopadu 2004, byl naším občanským sdružením ve spolupráci s Jizersko-ještědským horským spolkem osazen v sedle Na Výpřeži pod Ještědem obrázek Panny Marie Bolestné. Tento obrázek se na podzim roku 2006 pokusil odcizit neznámý pachatel, byl při tom ale vyrušen náhodně kolemjdoucí houbařkou a nechal jej proto ležet na místě. Paní pak předala obrázek Jizersko-ještědskému horskému spolku, jehož členové jej v sobotu 17. listopadu 2007 opět zavěsili na vzrostlý buk v sedle Na Výpřeži. Osazení obrázku se zúčastnilo asi 20 členů nebo

příznivců Jizersko-ještědského horského spolku a čtyři poutníci z České Lípy.

Z českolipského hlavního nádraží jsme vyjžděli v 6.40 hodin. Počasí našemu putování ani tentokrát příliš nepřálo. Stejně jako před třemi lety byla mlha, místo deště sice jen drobně mžilo, ale téměř celá cesta z Křižan do sedla Na Výpřeži byla zavátá pětadvaceticentimetrovou vrstvou sněhu. Cesta nám proto trvala o hodně déle, než jsme předpokládali, a na místo jsme dorazili až o půl hodiny později, kdy se obrázek věšel na strom. Přišli jsme tedy o úvodní projevy, čtení starého příběhu o vzniku obrázku i jeho pozehnání panem farářem. Stihli jsme už jen krátké popovídání, fotografování a zahrátí griotkou, která byla pro všechny zúčastněné připravena. Po skončení akce se všichni rozjeli do svých domovů a my jsme se vypravili tentokrát již prošlapanou lesní cestou do Kryštofova Údolí, kde jsme se občerstvili v místní hospůdce, prohlédli si starou trafostanici přestavěnou na orloj, a po třetí hodině jsme se již vraceli vlakem domů. Až na poněkud nevlídné mlhavé počasí se celá akce vydařila.

Brigáda v Konojedech

Sobota 24. listopadu 2007

V sobotu 24. listopadu proběhla v konojedském kostele nanebevzetí Panny Marie brigáda, při které jsme celý vnitřek kostela uklidili a připravili pro chystaný Adventní koncert. Protože v kostele s rozbitými okny po celý rok přebývají holubi, bylo pro skupinu brigádníků práce víc než dost. Protože vstupní dveře do kostela byly opět vypáčeny neznámými vandaly, kteří se zřejmě marně pokoušeli proniknout do prázdné krypty pod kostelem, sdružení zajistilo opravu poškozených dveří a doplnění nové závory se zámkem. Po skončení brigády jsme se přesunuli do Kravař, kde jsme ještě chvíli poseděli v příjemné hospůdce U Doušů.

Adventní koncert skupiny SoliDeo v Konojedech

Sobota 1. prosince 2007

Adventnímu koncertu předcházela o týden dříve brigáda. Koncert samotný se konal v sobotu 1.12.2007 od 14.30 hodin. Na koncertě hrála skupina SoliDeo, která interpretuje středověkou hudbu na dobové nástroje. Jednalo se o Adventní pásmo písní a hudby. Na koncert přišlo 80 posluchačů. Náklady na koncert se podařilo pokrýt ze vstupného a z příspěvku Městského úřadu Ústěk. Podařilo se také vybrat na nový bezpečnostní zámek, který by měl zabránit neustálému pronikání vandalů do kostela.

Adventní koncert skupiny SoliDeo v Konojedech.

Setkání u Betlémského světla v Bořejově

Neděle 23. prosince 2007

Setkání u betlémského světla v Bořejově.

V neděli 23.12. v 15.30 hodin jsme se sešli v kostele sv. Jakuba v Bořejově na tradiční akci - rozdávání Betlémského světla. Kostel byl zcela zaplněn příchozími, kteří si přišli připálit Betlémské světlo, které se do kostela dostalo díky českolipským skautům. Farář Jan N. Jiříšně vykonal krátkou pobožnost, Kristýnka Pröllerová zahrála na flétnu dvě koledy a pak jsme setrvali při popíjení svařeného vína a ochutnávání cukroví před kostelem.

Z dějin úcty Panny Marie Pomocné na Českolipsku

Jan Nepomuk Jiříště

Na území Českolipska, kde již po několik let zdárně rozvíjí svou činnost Občanské sdružení Drobné památky severních Čech, je několik míst, spjatých s úctou Panny Marie Pomocné. Dějin mariánské úcty v tomto kraji jsme se již dotkli výstavou *Rosa mystica*, pořádanou v muzeu v Bělé pod Bezdězem v roce 2002¹⁾ a následně též příspěvkem ve sborníku *Bezděz v roce 2003*²⁾.

Jako Panna Maria Pomocná (též Pasovská, viz obr.) se označuje vyobrazení Bohorodičky, chovající ve svém náručí malého Ježíška, tisknoucího se k její pravé tváři. Autorem výtvarného prototypu je slavný malíř německé renesance Lukáš Cranach starší (1472-1553). Ten někdy

v 1. polovině 16. století (udává se buď rok 1514 nebo doba po roce 1537) namaloval se zřetelem ke starším vzorům, sahajícím až k byzantské ikonomalbě, zejména k typu tzv. Eleusy³⁾, během svého pobytu v Drážďanech obraz, určený původně pro tamější kostel sv. Kříže. Poté, co se ovšem Sasové přiklonili k reformovanému křesťanství luterské konfese, bylo toto plátno odneseno do vévodského sídla. Tak se posléze stalo i součástí soukromé obrazárny kurfiřta Jana Jiřího Saského.

Roku 1611 pobýval v Drážďanech v rámci diplomatické mise pasovský biskup arcivévoda Leopold V., bratr císaře Ferdinanda II. Habsburského. Kurfiřt Jan Jiří mu tehdy nabídl, aby si jakožto vzácný host vybral z jeho obrazárny dar na památku. Leopold si tehdy zvolil onen Cranachův mariánský obraz, který ostatně vzhledem ke svému námětu kurfiřt ani nepokládal za příliš hodnotný. Leopoldova radost však byla nesmírná. Svůj nový dar pak umístil ve dvorní kapli pasovské biskupské rezidence. Tam jej posléze spatřil i pasovský dómský děkan Markvart von Schwendi (1574-1634) a vroucí úcta k Panně Marii i obdiv ke Cranachovu dílu jej přiměly k tomu, že si nechal zhotovit kopii tohoto obrazu pro svou domácí kapli⁴⁾. Zakrátko se Schwendimu dostalo zvláštního vidění: Zjevila se mu Matka Boží a vybídla ho, aby na svém pozemku v blízkosti města zbudoval kostel k její cti. Děkan neprodléval a již roku 1624 došlo k položení základního kamene nového kostela, dokončeného během tří let (1627). Při kostele byl též roku 1630 založen klášter kapucínů.

Leopold V. mezitím rezignoval na svůj biskupský úřad a původní Cranachův obraz se zakrátko (r. 1626) dostal do rakouského Innsbrucku. Od roku 1650 je umístěn v tamějším dvorním kostele sv. Jakuba Většího.

Úcta Panny Marie Pasovské velmi záhy pronikla také do našich zemí. Jen na okraj zde ve stručném výčtu připomeneme poutní místa, spjatá s úctou pasovského typu Madony: Chlumek u Luže, Hory u České Třebové, Sopoty na Havlíčkovobrodsku, Roztěž u Kutné Hory, Skočice u Vodňan, Skoky na Karlovarsku⁵⁾, Dobrá Voda u Domažlic aj. V Praze se s vyobrazením Panny Marie Pomocné můžeme setkat například v kostele Panny Marie před Týnem na Starém Městě či v jedné z postranních kaplí u sv. Mikuláše na Malé Straně, kam bylo přemístěno ze zrušeného malostranského kostela sv. Václava. I v jedné z kaplí chórového ochozu svatovítské katedrály nalezneme devoční kopii pasovského obrazu, která pochází ze zrušené mariánské kaple u Bruské brány a bývá připisována štetci Petra Brandla.

Jedním z horlivých ctitelů i šířitelů tohoto typu vyobrazení Panny Marie byl i druhý biskup litoměřický Jaroslav Ignác hrabě ze Šternberka. Dříve, než byl dne 22. června 1676 jmenován biskupem, působil jako kanovník v Pasově a zde jsou nepochybně i kořeny jeho niterného vztahu k proslulému mariánskému obrazu⁶⁾.

Spolu s biskupem Šternberkem se úcta k Panně Marii Pasovské dostává i na Českolipsko. Dříve, než se jí začneme věnovat, připomeneme, že k hospodářské stabilitě nově založeného litoměřického biskupství opatřil první biskup Maxmilián Rudolf Schleinitz panství Stvolínky. A právě na někdejší stvolínckém panství vzniklo zásluhou biskupa Jaroslava Ignáce ze Šternberka⁷⁾ i poutní místo Panny Marie Pasovské. Stal se jím farní kostel v městečku Kravařích. Ten zde stál již dříve⁸⁾ a i jeho zasvěcení památce Narození Panny Marie, podníčené patrně spiritualitou premonstrátského řádu, jehož doksanskému klášteru město ve středověku náleželo, poskytlo příhodnou půdu pro nový rozmach mariánské úcty v době baroka. Do tohoto kostela nechal tedy biskup Šternberk roku 1689 přinést devoční kopii pasovského obrazu a přičinil se i o to, že sem již záhy poté začala přicházet procesí poutníků ze sousedních farností⁹⁾. Během 18. století zde bylo zaznamenáno několik zázračných vyslyšení modliteb a o úctě poutníků svědčí i skutečnost, že kostelní inventáře z roku 1725 a 1730 uvádějí mezi chrámovými klenoty i stříbrné korunky, zdobené drahými kameny, určené k okrášlení tohoto mariánskému obrazu¹⁰⁾. Panně Marii Pomocné zasvětili kravařští též kapli na hřbitově, postavenou roku 1750¹¹⁾.

Úcta k pasovskému obrazu kvetla v kravařské farnosti i v 19. století. V této době byl horlivým hlasatelem mariánské slávy zdejšího kostela i farář Vavřinec Schmidt¹²⁾. Ten již před svým příchodem do Kravař působil i na poli náboženské literatury. Jako litoměřický dómský farář vydal rozjímání k pobožnosti křížové cesty¹³⁾. Druhým Schmidtovým dílem byla rozjímání o Panně Marii, určená pro mariánské pobožnosti v měsíci květnu. Poprvé vyšla roku 1856, a to jak v německé, tak i české jazykové mutaci. Český překlad pořídil Jan Drbohlav, farář v Hrubém Jeseníku¹⁴⁾. O oblíbě této knížečky svědčí skutečnost, že byla vydána dokonce několikrát¹⁵⁾. Na titulním listě šestého, rozmnoženého vydání z roku 1875¹⁶⁾ je autor uveden již jako děkan v Kravařích a ve frontispisu je tisk ozdoben litografií Panny Marie Pomocné z dílny J. Kravogla v Innsbrucku.

Přibližně v téže době byl vydán i drobný spisek o úctě Panny Marie Pomocné v Kravařích, vytištěný u Jana Künstnera v České Lípě. O něm se (bohužel bez bližších bibliografických údajů) zmiňuje ve své monografii, věnované litoměřické diecézi, František Jan Endler¹⁷⁾. Poutníci přicházeli do kravařského kostela prakticky až do konce 2. světové války, kdy s odchodem velké části někdejších obyvatel vymizel i značný díl historické paměti kraje a křesťanský orientovaného povědomí místních tradic.

Vraťme se však zpět do doby baroka, kdy se úcta ke kravařskému obrazu Panny Marie Pomocné odrazila i v dalších náboženských památkách v okolí. Pozoruhodným místem v tomto ohledu je kostel sv. Jakuba v Kvítkově. Tam jsou oba boční oltáře koncipovány jako protějšky s kopiemi

barokních milostných obrazů. Na pravé straně je to právě Madona Pasovská, pojatá jako reliéf a nalevo kopie tzv. pravé podoby (vera effigies) sv. Jana Nepomuckého. Vznik obou kvítkovských oltářů můžeme spojit s novostavbou kostela ve dvacátých letech 18. století a vyobrazení Panny Marie pasovské klademe do souvislosti s poutěmi, které odtud do Kravař směřovaly.

Také v kostele sv. Mikuláše v Drchlavě bychom ještě před vandalským zpusošením jeho interiéru v roce 1971 mohli spatřit kopii pasovského mariánského obrazu. Byla umístěna na pravém postranním oltáři a pocházela z roku 1764¹⁸⁾.

V osadě Újezd nedaleko Jestřebí byla roku 1730 postavena kruhová kaple, rovněž zasvěcená úctě Panny Marie Pomocné. Původní obraz, který se nedochoval, byl v nejnovejší době nahrazen malbou Markéty Kašparové z Jestřebí s námětem Panny Marie, Matky ustavičné pomoci. Úctu k tomuto obrazu šířili v našich zemích zejména na přelomu 19. a 20. století redemptoristé¹⁹⁾.

S reliéfem Panny Marie Pomocné - Pasovské se můžeme setkat také na podstavci morového sloupu na českolipském náměstí z roku 1681. Každoročně dne 21. listopadu - v den památky Obětování Panny Marie - sem v minulosti přicházelo procesí z nedalekého mariánského kostela, jehož podnětem bylo jednak poděkování za ochranu města před morem a také prosby o přízeň nebes v časech následujících²⁰⁾. Jednu z barokních kopií pasovského obrazu (z doby kol r. 1770) též můžeme spatřit v kapli Nejsvětější Trojice v areálu bývalého českolipského augustiniánského kláštera. Hlavu Panny Marie i Ježíška zdobí pozlacené korunky s paprscitými svatozářemi. Kolem koruny Mariiny je navíc přidáno dvanáct hvězd, oslavujících ji na základě vidění, obsaženého v biblické knize Zjevení Janova²¹⁾.

Naši pouť za památkami, spjatými s úctou Panny Marie Pomocné na Českolipsku uzavřeme v děkanském kostele sv. Bartoloměje v Doksech. Ten byl v polovině 18. století rozšířen o dvě postranní kaple (kaple sv. Kříže na severní straně byla zbudována roku 1748 a kaple sv. Barbory na straně jižní roku 1754)²²⁾. Na oltáři v kapli sv. Barbory, zdobeném mimo jiné krásnými řezbami Čtrnácti svatých pomocníků, je umístěna devoční kopie pasovského mariánského obrazu, vyznačující se zajímavou historií. Obraz, namalovaný roku 1729 dokským malířem Kristiánem Františkem Richtrem, byl původně zavěšen na stromě při staré cestě, vedoucí z Doks do Kuřívod. Někdy kolem roku 1760 se rozšířila zpráva, že byl na tomto místě zázračným způsobem uzdraven jakýsi žebrák, jenž potom na důkaz své vděčnosti zavěsil k obrazu své berly. Začalo sem putovat mnoho lidí z okolí a někteří již s sebou přinášeli i kameny pro stavbu kaple. Obraz, o jehož vlastnictví projevíli

zájem i benediktini z kláštera na hradě Bezdězi, byl však mezitím přenesen do dokského děkanského kostela, kde byl 11. srpna roku 1765 vystaven na oltáři v kapli sv. Barbory. Při této příležitosti byl kosmonoským řezbářem Martinem Jelínkem k ozdobě obrazu zhotoven také dřevěný baldachýn. Mariánští ctitelé pak přinášeli k dokskému obrazu četné votivní dary. Kostelní inventář z roku 1772 vypočítává na dobrou stovku větších i menších stříbrných předmětů, mezi nimiž byly i různé památné mince - mimo jiné kremnické dukáty, mince ražené Albrechtem z Valdštejna, čtverhranné dukáty, saské tolary, pozlacené groše, tereziánské zlatky a rozličné pamětní mince. Všechny tyto klenoty byly roku 1825 odevzdány patronátnímu úřadu, spravujícímu kostelní jmění, k úhradě za opravu chrámových varhan²³⁾. Samotný obraz však zůstal na svém místě a milým pohledem Panny Marie Pasovské, k jejímž obrazům takřka v celé křesťanské Evropě s důvěrou vzhlížely četné zástupy našich předků, se tu můžeme potěšit i my.

Poznámky

¹⁾ Texty k výstavě: Jiříště, Jan Nepomuk: *Rosa mystica*. Mariánská úcta v Podbezdězí, Bělá p. B., 2002

²⁾ Jiříště, Jan Nepomuk: *Speculum Marianum Lippense*. Mariánská úcta na Českolipsku v 17. a 18. století. In : Bezděz 12, 2003, s. 101-117.

³⁾ Eleusa (z řeckého „milující“ či „slitovná“) je jedním z nejstarších typů vyobrazení Panny Marie. Velice známým obrazem tohoto typu je ruská ikona Bohorodičky Vladimírské. Pro českolipský region je jistě zajímavou skutečností, že kopie vladimírské ikony byla někdy po polovině 18. století vystavena na jednom z bočních oltářů kostela Nalezení sv. Kříže v Dubé. Patrně se jedná o dar šlechtické rodiny Sweerts-Sporcků. Viz Jiříště, J. N. (cit. v pozn. 2), s. 110-111.

⁴⁾ Tato kopie je oproti Cranachovu originálu poněkud větší. Také vztah Matky a Dítěte pojednal kopírující malíř poněkud niterněji.

⁵⁾ Pro jisté odlehčení můžeme připomenout, že v lidové mluvě se objevující zvolání „Panenko skákavá!“ má svůj původ právě v prostředí lidových poutí do Skok či do Skočic.

⁶⁾ Jaroslav Ignác ze Šternberka se narodil roku 1643 a pocházel z holické větve šternberského rodu. V Litoměřicích se mimo jiné zasloužil o stavbu biskupské rezidence, která vznikla v letech 1689-1701 podle plánů architekta Giulia Broggia. Biskupem v Litoměřicích byl Šternberk až do své smrti 12. dubna 1709.

⁷⁾ Na působení tohoto biskupa na Českolipsku dodnes upomíná i název visky Hvězda (Sterndorf), která byla založena jeho zásluhou roku 1676.

⁸⁾ Kravaře (původně zvané Radoušov) se připomínají již roku 1273 jako tržní město. Ve středověku patřilo klášteru premonstrátek v Doksanech. Spolu s městem nepochybně vznikl i farní kostel, který se ovšem poprvé připomíná až k roku 1384. Dnešní kostel byl postaven do roku 1660 a později v polovině 18. století (1744-49) byl přestavěn. Viz Poche, Emanuel a kolektiv: *Umělecké památky Čech*. Svazek druhý, Praha, 1978, s. 147-148.

⁹⁾ Záslouhou biskupa Šternberka se úcta k Panně Marii Pomocné - Pasovské dále šířila v celé litoměřické diecézi. Do této doby spadá například i vznik poutního místa Křešic (okr. Litoměřice), kde byla P. Maria Pasovská uctívána prostřednictvím kopie, provedené jako reliéf.

¹⁰⁾ Srv. Endler, Franz Joh.: *Das Soziale Wirken der katholischen Kirche in der Diözese Leitmeritz*. Wien, 1903, s. 38, 231. Kostelní inventáře jsou uloženy v SOA Česká Lípa, fond fary Kravaře.

¹¹⁾ Srv. Poche, E. a kol. (cit. v pozn. 8), s. 147-148

¹²⁾ Vavřinec Schmidt se narodil 25. srpna 1824 v Litoměřicích a na kněze byl vysvěcen 4. července 1848. Před svým příchodem do Kravař, kam byl jakožto osobní děkan jmenován na počátku roku 1873, působil jako dómský děkan v Litoměřicích a zároveň jako tamější biskupský sekretář a ceremonář. Patřil k zakládajícím členům Společnosti pro výchovu hluchoněmých v Litoměřicích a byl rovněž přispívajícím členem pražské Křesťanské akademie. Pro své zásluhy byl jmenován monsignorem a čestným papežským komořím papeže Lva XIII. V Kravařích působil až do své smrti 28. října roku 1887. Srv. *Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis dioeceseos Litomericensis, anno 1884*, Varnsdorf, [1884], s. 21; *Consistorial-Currende der Leitmeritzer bischöflichen Diözese*, Nr. 51/1887, Litoměřice, 1887, s. 479.

¹³⁾ Schmidt, Laurenz: *Der heilige Kreuzweg, der Weg der Liebe und des Heiles*. 2. vydání, Litoměřice, 1867

¹⁴⁾ Jan Křtitel Drbohlav patřil k významným postavám českého národního obrození. Narodil se 28. března 1811 v Týně - Rovensku pod Troskami, na kněze byl vysvěcen roku 1834. Působil jako kaplan v Libochovicích, pak jako expozita v Klapém, od roku 1847 jako farář v Hrubém Jeseníku u Nymburka (zde byl roku 1855 jmenován osobním děkanem a vikářem) a od roku 1862 jako sídelní kanovník, konzistorní rada a kancléř v Litoměřicích. Zemřel 24. června roku 1877. Srv. Tumpach, Josef - Podlaha, Antonín: *Bibliografie české katolické literatury náboženské od roku 1828 až do konce roku 1913*. Část pátá, Praha, 1923, s. 2074

¹⁵⁾ Druhé vydání vyšlo v roce 1863. Srv. Tumpach, Josef - Podlaha, Antonín (cit. v pozn. 14), Část první, Praha, 1912, s. 105, čísla 96 a 100

¹⁶⁾ Schmidt, Laurenz: *Maria meine Mutter, die ich liebe, auf die ich vertraue und der ich folge*. Ein Hilfsbüchlein zur Verehrung Mariens im Monate Mai, Litoměřice, 1875

¹⁷⁾ Srv. Endler, F. J. (cit. v pozn. 10), s. 38

¹⁸⁾ Srv. Poche, E. a kol. (cit. v pozn. 8), Svazek první, Praha, 1977, s. 324

¹⁹⁾ Výtvarným prototypem vyobrazení Panny Marie, Matky ustavičné pomoci je řecká ikona Bohorodičky, pocházející z Kréty a dnes umístěná v kostele sv. Alfonse v Římě. Kongregaci redemptoristů byla svěřena do opatrování papežem Piem IX. roku 1866. O kapli v Újezdě viz Poche E. a kol. (cit. v pozn. 8), Svazek IV. s.136-137

²⁰⁾ Srv. Hantschel, F.: *Heimatkunde des politischen Bezirkes B.-Leipa*, Česká Lípa, [1911], s. 848; 21. listopad býval v České Lípě tzv. záslibným dnem (Gelöbnstag). Podobné dny, určené k díkůvzdání Bohu a k prosbám o jeho požehnání, bývaly dříve téměř v každé obci, dokonce i tam, kde neměli svůj vlastní kostel. Věřící pak putovali do kostela, k němuž náleželi farní správou.

²¹⁾ Srv. Zjevení Janovo, kapitola 12, verš 1

²²⁾ Srv. Poche, E. a kol. (cit. v pozn. 8), Svazek první, Praha, 1977, s. 288-289

²³⁾ Srv. Bernau, Friedrich: *Der politische Bezirk Dauba*, Dubá, 1888, s. 277

Všebořice - k topografii a památkám Ústecka

Jana Chadimová

Přestože Občanské sdružení Drobné památky severních Čech působí především na Českolipsku, je tento příspěvek věnován jiné oblasti - Ústecku, konkrétně části Ústí nad Labem, která nese jméno Všebořice a nachází se na okraji města ve směru z centra do Chlumce. Původně samostatná obec splynula po druhé světové válce (1963) s blízkým krajským městem a stala se jeho součástí. Patří k místům, v minulosti dotčeným nešetrnými zásahy do původní zástavby. Jejich vzhled byl zásadně změněn zejména v 80. letech 20. století, kdy byly na místě renesančního zámku a dalších staveb postaveny moderní panelové domy pro ústecké obyvatele.

Jelikož pro některé může být toto místo zcela neznámé, jsou počáteční odstavce věnovány popisu a dějinám. Následuje pojednání o památkách se zaměřením na drobné objekty, ať již chráněné jako kulturní památky či považované za méně významné. Ale i ty si zaslouží pozornost, a to nejenom jako dědictví minulosti, ale především z toho důvodu, že vytvářejí jedinečný obraz místa a dokreslují jeho celkový vzhled.

V současnosti jsou Všebořice součástí správního obvodu Ústí nad Labem-město, církevně spadají pod farnost Skorotice, nyní spravované excurrento ústeckým arciděkanstvím. Leží v nadmořské výšce 249 metrů a nad nimi vyrůstá Střížovický vrch. Původní název Wsseborzicz se odvozuje od osobního jména Všebor, pozdější německý název zní Schöbritz, používalo se i pojmenování Schobrowitze a Sobonicz.

Ves byla založena ve 12. století na slovanském půdorysu okrouhlice a první písemná zmínka je z roku 1352. Před rokem 1248 byla vesnice v držení Riesenburských (hrad Osek). Do roku 1363 k ní přechodně patřila tvrz a vesnice Bukov. Všebořický kostel byl ve 14. století součástí ústeckého děkanátu (archidiakonát bílinský) a podle údajů z roku 1384 platil půlročně papežský desátek ve výši 6 českých grošů. Kolem roku 1400 tvořil všebořické zboží panský dvůr s tvrzí a čtyři zemědělské usedlosti. Roku 1401 přibylly Strážky a Žďárek, roku 1429 Dělouš, Kamenice, Podhoří a Roudníky. Roku 1526 byly Všebořice a přiléhající vesnice koupeny písařem menších zemských desek, známým z mnoha ústeckých pří, Janem z Lungwitz a Jílového spolu s Chuděrovem od Glaců ze Starého Dvora a na Klíši. Jeho dědicové si panství rozdělili, ale Wolf Soldan ze Steinpachu u Chebu, manžel Margarety z Lungwitz a na Chuděrově, je opět spojil a ještě dále rozmnožil roku 1579 koupil Knínice, Slavošova a Zadní Telnice od Rudolfa II. Roku 1587 přikoupil dále Větrov a Habartice. Renesanční období patří k dobám největšího rozkvětu Všebořic. Wolf Soldan postavil kolem roku 1590 renesanční obdélníkový patrový zámek, v jehož středu byl polokruhový

portál s bočními sedátky v nikách s mušlemi, přístupný po vnějším schodišti. Roku 1603 zemřela manželka Wolfa Soldana, paní Margareta a na její památku byl věnován kostelu zvon. Spolu se starším zvonem z roku 1564 (se znaky Lungwitzů a Steinpachů) byl za druhé světové války (1942) zrekvírován. Druhou ženou Wolfa Soldana se stala roku 1608 Anna Marie ze Salhausenu, manželství však trvalo jen jeden rok, roku 1609 Wolf Soldan zemřel. Dědicem se stal Hanuš Albert Steinpach ze Všebořic a na Chuděrově.

Před třicetiletou válkou se ve Všebořicích nalézala tvrz s poplužním dvorem, pivovar (vařil pivo až do roku 1935), ovčín, vinice, chmelnice a 14 usedlostí. Po roce 1620 byl Steinpachům majetek zkonfiskován a jeho majiteli se stal členové rodu Kelblů z Geisingu. Roku 1640 byl majitelem panství svobodný pán Alexandr Regnier z Bleileben na Soběchlebech a tehdy byly připojeny Habrovice, Bánov a znovu Bukov. Zámek byl neustále obydlen a přestavován. Roku 1665 dědí majetek po vdově Anně Marii Regnierové Maximilián Václav z Martinic. K roku 1667 je panství v držení rodu z Altmanu a 1667 se vdovským věnem dostává k majitelům krásnobřezenského panství, hrabatům Cavriani. V roce 1680 vypukla na celém panství vzpoura, která byla potlačena vojsky.

V roce 1725 získala Všebořice hrabata Hartigové, která přikoupením Krásného Března 1754 obě panství spojila. To trvalo až do roku 1865. K dalším majitelům patří Ledebourové. Za Adolfa Ledeboura bylo v roce 1740 v okolí Všebořic objeveno hnědé uhlí a začalo se s dolováním. Jeho kvalita však nebyla dobrá a od těžby bylo upuštěno.

V roce 1787 měla ves 22 usedlostí, 1830 zde žilo ve 46 domech 274 obyvatel. V 19. století se obec dále rozrůstala a v roce 1944 bylo uváděno 144 domů s 820 obyvateli.

Roku 1871 byla zřízena ve Všebořicích škola se dvěma třídami. Až do roku 1875, kdy byla otevřena nově postavená školní budova, sídlila v domě číslo 16. Třetí třída byla připojena roku 1878. Knihovna pro školu a učitele byla datována k roku 1884. Dnes je sídlem Seniorcentra.

Devastace zámku začala již v první polovině 19. století, v druhé polovině 20. století v jeho areálu sídlilo zemědělské družstvo. Zbořen byl roku 1983.

První pohled a návštěva Všebořic mohou vyvolat dojem, že jde o místo, kde toho není příliš k vidění. Minulá podoba se nám ukryla a jen pozvolna je možné jí odkrýt.

Hlavní dominantou je raně barokní kostel sv. Mikuláše, dříve zchátralý a volně přístupný, naštěstí v posledním desetiletí postupně opravovaný. Z jeho mobiliáře se kromě kamenné křtitelnice nedochovalo nic, zmizel i vzácný obraz sv. Mikuláše z hlavního oltáře. Jeho využití je dnes tristní - slouží jako sklad stavební firmy a zatím není předpoklad, že bude

využíván pro bohoslužebné účely. Ale vše má dvě strany mince - firma se velmi aktivně podílela a stále podílí na opravách. Navíc objekt udržuje pro budoucnost, aby mohlo být využito důstojnější, odpovídající jeho původnímu poslání.

Kostel byl vystavěn roku 1694, do průčelí vestavěná hranolová věž s jehlancovou střechou nese vročení 1698, přestavby se uskutečnily roku 1858. V době stavby byl správcem panství Jan František Fock a skorotickým farářem Matyáš Fock. Ludvík Richard Cavriani dodal cihly a dříví a nechal si zaplatit jen polovinu. Kostel je orientovaný, jednolodní, obdélný, s trojboce uzavřeným presbytářem. Plochostropá loď se zděnou kruchtou na pilířích navazuje na presbytář s křížovou klenbou, v závěru je klenba valená, s pásy sbíhajícími se na pilastrech. Mobiliiář zahrnoval mimo jiné hlavní oltář sv. Mikuláše s obrazem světcovým a sochami sv. Václava a Prokopa, boční oltář sv. Jana Nepomuckého se sochou světce z poloviny 18. století a barokní obrazy Ukřižování, Ecce Agnus Dei a Madony se světci na kruchtě. Varhany se šesti rejstříky byly pořízeny v roce 1739, pocházely od chabařovického varhanáře Jana Standfnesse a stály dvacet pět zlatých.

Pozornost si zaslouží pěkné renesanční epitafy Wolfa Soldana ze Steinpachu s reliéfem klečícího muže z roku 1609, Markéty rozené Lungwitzové s klečící ženou v dobovém oblečení z téhož roku a Jana Albrechta ze Steinpachu s reliéfem klečícího rytíře v brnění z roku 1615; všechny jsou umístěny na vnější straně presbytáře, kam byly přestěhovány po přestavbě z vnitřní části kostela. Nejsou v příliš dobrém stavu (otlučené). Na hřbitově, dnes nepoužívaném (s výjimkou bezprostředního okolí kostela docela zrušeném) se nalézá empírový náhrobek Anny Bailové od chabařovického sochaře Jentsche z roku 1857, zdobený plastikou truchlícího anděla. Hřbitovní brána je barokní, z roku 1702, zděná a polokruhově zaklenutá, s trojúhelníkovým štítem.

Před branou je na vysokém pískovcovém hranolovém soklu umístěn novodobý litinový kříž s korpusem Krista a Pannou Marií.

U hřbitovní zdi za presbytářem kostela stojí památkově chráněná kostnice (někdy též nazývaná márnice). Její stav je velmi špatný. Jde o drobnou barokní stavbu, vybudovanou roku 1717 purkmistrem Matějem Fr. Siechem z vděčnosti za propuštění z poddanství hraběte Cavrianiho. Kostnice je přízemní, zděná, postavená na lichoběžníkovém půdoryse, původně s valbovou střechou (propadlou kolem 1960), v bocích s volutami. Fasáda je členěna lizénovými rámci. V obdélném štítovém nástavci, sestaveném z rámců rozebraných renesančních epitafů, je umístěna nápisová deska s renesančním ornamentem a dvěma putti. Podle písemných pramenů byla sochařská výzdoba uložena v muzeu.

Na soukromém pozemku u všebořické základní školy je v zahradě domu čp. 37 památkově chráněná, pískovcová socha sv. Prokopa - barokní, z doby před polovinou 18. století. Světec je zobrazen v pontifikálním oděvu a s žehnajícím gestem; stojí na vysokém hranolovém soklu. Socha byla restaurována roku 1967 a následně i roku 1998 Radkem Šolcem z Prahy.

Bílá Boží muka před opravou a stavbou budovy hasičského záchranného sboru, v pozadí kamenný kříž z 1. poloviny 19. století.

Tzv. Bílá Boží muka stojí na křižovatce dnešní Masarykovy a Plynárenské ulice, na dřívější říšské cestě vedoucí z Ústí nad Labem do Varvažova, v místě křížicím cestu ze Všebořic do Skorotic. V jejich bezprostřední blízkosti vyrostla v nedávné době ústecká požární stanice a Boží muka se tak dočkala roku 1996 opravy a nabílení. Bohužel olejomalby již obnoveny nebyly. Historie sloupu sahá do období baroka, k roku 1676. Z této doby o něm máme první písemnou zmínku. Boží muka jsou tvořena nadvakrát odstupňovaným kamenným soklem, čtyřbokou lucernou s mělkými nikami obdélníkového tvaru a jsou zakončena sedlovou stříškou s křížkem na vrcholu. V nikách byly umístěny plechové tabule s olejovými malbami zobrazující jihovýchodně směrem na Bukov Krista na kříži s Pannou Marií a sv. Janem, severovýchodně směrem na Skorotice sv. Annu s Pannou Marií čtoucí z knihy, severozápadně směrem na Varvažov sv. Josefa s Ježíškem na ruce a konečně jihozápadně směrem na Všebořice sv. Jana Nepomuckého.

O zakladateli sloupu není vůbec nic známo. Obyvatelé, žijící v bezprostřední blízkosti, se domnívali, že byla Boží muka zřízena všebořickým panstvem, protože jim patřila blízká pole. Podobně zní

poznámka v soupise soch skorotického farního úřadu z roku 1844. Pokud tomu tak je, v úvahu připadá pouze Maria z Bleileben (zemř. 1665), vdova po roku 1649 zemřelém Alexandru Regniers z Bleileben, která tak zůstala v památce potomstva. Zakladatelem však mohl být i některý z všebořických úředníků.

Není známo, kdo se v roce 1844 o sloup staral, respektive nebyl k tomu nikdo určen. Pozemek, na kterém Boží muka stojí, patřil po roce 1850 obci Všebořice.

Boží muka popsal také roku 1868 Franz Böhm, bývalý všebořický písař a vlastenecký spisovatel.

Bílá Boží muka, stav v lednu 2008.

Pozdější obnova Božích muk k 260. výročí jejich založení spočívala především v pořízení nových maleb na plechu od akademického malíře Alfonse D'byrée z čísla 122. Směrem k silnici to byl obnovený obraz Krista na kříži, směrem ke Skorotickým sv. Václav jako patron skorotického kostela, na všebořické straně sv. Mikuláš jako patron všebořického kostela a směrem k Varvažovu portrét Anny Marie z Bleileben jako domnělé zakladatelky.

O znovuvztyčení se postaral stavební mistr Joseph Fischer z Německé Nové Vsi (Podhoří). Církevní vysvěcení se uskutečnilo v neděli 26. května 1935 a provedl ho skorotický farář Leo Artl.

Nedaleko Božích muk se tyčí v dřevěné ohrádce pískovcový kříž s korpusem Krista, reliéfem Božího oka a dnes téměř nečitelným nápisem. Pochází z 1. poloviny 19. století a jejich autorem je pravděpodobně kameník Jentsche. V minulých letech vykvétal bohatě v ohrádce kříže ve žluté a oranžové barvě měsíček lékařský.

Prameny a literatura

BEITRÄGE zur Heimatkunde des Aussig-Karbitzer Bezirkes. Roč. 15, sešit 2 (1935)

BORSKÁ, Helena. *Poznámky k historii města Ústí nad Labem a okolí*. Ústí nad Labem, Spolchemie 2005. 174 s. ISBN 80-902991-2-1

KRONIKA Všebořic, sestavovaná místním učitelem Pličkou, 2. pol. 20. století
MOISSEL, Konrad. *Der politische Bezirk Aussig*. Aussig, Aussig-Karbitzer Lehrerverein 1887

POCHE, Emanuel (ed.) a kol. *Umělecké památky Čech*. Praha: Academia, 1977-1982. 4 sv.

SOUČEK, Jiří. *Obrazová rukověť obcí a církevních staveb v okrese Ústí nad Labem*. Ústí nad Labem, Okresní úřad ; Archiv města Ústí nad Labem 1999. 384 s. ISBN 80-86067-41-6

ÚLOVEC, Jiří. *Hrady, zámky a tvrze na Ústecku*. Ústí nad Labem, Město Ústí nad Labem 2002. 249 s. ISBN 80-86646-01-7

Morové památníky v severních Čechách

Heinrich Ankert, Litoměřice. In: Zeitschrift für österreichische Volkskunde, Wien 1900, IV. Jahrgang, 2. Heft - str. 76 - 82

Přeložil: Antonín Sáček, listopad 2004.

V průběhu staletí bývaly severní Čechy postiženy různými neštěstími. Kromě válečných útrap a povodní se zde vyskytovaly rozsáhlé epidemie. Těmi největšími a nejstrašnějšími byla morová onemocnění, která nezdávka¹⁾ postihovala severní část Čech. Vzpomínky na tyto hrozné morové rány ještě zcela nevyzimely, nejen v kronikách, ale i v pověsti lidu stále ještě žijí, a také morové sloupy, kapie a jiné památníky připomínají jejich řádění. Památníky byly zřizovány zčásti na jejich připomínku, zčásti jako poděkování za šťastné ušetření před zmíněnými epidemiemi. Prosté, jednoduché sloupy, desky, kříže, ale často i skutečné umělecké památníky - ponejvíce uprostřed obcí, ale též na tichých, odlehlých místech nebo v blízkosti starých hřbitovů²⁾ tam, kde oběti "černé smrti" našly svůj poslední odpočinek.

Počet těchto památníků je poměrně vysoký. V následujících řádcích uvedu pouze krátký popis morových památníků, pokud jsou mi známy (*Do tohoto článku byly vybrány jen památky z okresu Česká Lípa - pozn. překl.*).

Blíževedly

V Blíževedlech na náměstí se tyčí na čtyřstranném kamenném podstavci sloup, zdobený hlavami andělíčků s nebeskými mráčky, nad nimiž trůní svatá Trojice. Na rozích památníku stojí sochy svatých Jana Nepomuckého, Vojtěcha, Víta a Václava. Kamenné zábradlí obklopující sochu nese na rozích čtyři evangelisty. U severního vchodu stojí sv. Josef a Maria před žehnajícím starozákonním veleknězem, proti východu Jáchym a Anna, proti západu Zachariáš a Alžběta, k jihu Antonín Paduánský a František. Toto nádherné sousoší bylo zřízeno roku 1714 dědici hostinského Matthäuse Schulze na památku moru z r. 1713.

Blíževedly - morový sloup

Cvikov

Cvikov. Na dolním konci Školní ulice, proti mlýnu³⁾, stojí v upomínku na oběti, které si vyžádala černá smrt roku 1680 památník, zřízený roku 1697. Na trojbokém soklu se tyčí trojboký podstavec. Tři rohy jsou zdobeny sloupy se sochami svatých, vpravo je sv. Václav, vlevo sv. Jan Evangelista a vzadu sv. Šebestián. Tři boční stěny zdobí vpředu Nejsv. Trojice, pod níž je nápis: Gott segne die Wohltäter, die diese Statue haben renoviren lassen, 1807. Na pravé straně je znázorněno Narození Krista, vlevo Zvěstování Panny Marie. Horní část památníku tvoří štíhlý sloup, na němž stojí socha Neposkvrněné Panny Marie. Na soklu se nalézají nápisy:

Vpředu: Die Herrlichkeit der Welt vergeht,
nur was wir gutes thun besteht.

Vlevo: Redlich thue, was Gott gebaut,
Lohnt durch alle Ewigkeit.

Vpravo: Wer stets was recht ist, thut,
Hat immer frohen Muth.

[Nádhera světa zmizí, zůstane jen to, co jsme učinili dobrého. Konej poctivě, co Bůh stvořil se vyplatí po celou věčnost. Kdo stále činí, co je správné, má vždy radostnou mysl.]

Cvikov - morový sloup u kostela a křížek v údolí Sterbetelle.

Morový hřbitov ve Cvikově leží na úpatí kopce Hrouda na louce, nazývané Sterbetelle⁴⁾. Tam stojí obklopen mladými smrkou ozdobně kovaný

kříž na železném podstavci. Na přední straně podstavce stojí: "Sterbetelle". Pod tím třináctiřádkový nápis:

Hier ruhen in Gott Wenzel Fritsche Rathsverwandter und Malzverwalter in Zwickau, sammt seiner Ehewirthin, nebst ihren 6 Kindern, alle vom 6.-17. September 1680 hier an der Pest gestorben. Errichtet von Josef Wiesner 1895.

[Zde v Pánu odpočívají Wenzel Fritsche radní a správce sladovny ve Cvikově spolu se svou manželkou a 6 dětmi, všichni zde 6. - 17. září 1680 zemřeli na mor. Zřízeno Josefem Wiesnerem 1895.]

Vzadu se ještě nalézá starý nápis:

Diese Kapellen hat lassen aufrichten Christoph Reinisch Steinmetzer zu Reichstadt 1702.

[Tuto kapli nechal zřídit Christoph Reinisch Steinmetzer v Zákupech 1702.]

Česká Lípa

Na náměstí v České Lípě byl roku 1681 v upomínku na zhoubný mor 1680 vybudován pomník Nejsv. Trojice. Na masivním čtyřhranném kamenném podstavci, vyzdobeném postavami Marie Pomocné, Šebestiána, Rocha a Rozálie v reliéfu, se tyčí asi pět metrů vysoký korintský sloup, na němž je na nástavci dvojí znázornění Nejsvětější Trojice a nad ním pozlacená trojitá koruna. Na rozích podstavce byly roku 1780 umístěny sochy svatých Vojtěcha, Václava, Floriána a Jana Nepomuckého. Nápis na podstavci nese chronogram:

Isto anno Lippae per Menses his ter et Vno a D q Vingentenos
s V et VLlt atra Lves, tanDe M pěst Ifero Cessante fér Ire flage Llo
has s Vper Is gtares Lippa nohe Má refert.

Figurální část tohoto umělecky ztvárněného sloupu je dílem žitavského sochaře Johanna Christiana Ulricha. - V České Lípě se nachází ještě další památník na mor. V mariánském kostele je umístěn takzvaný morový obraz. Byl namalován roku 1681 a představuje lékaře Jánela, který v době moru získal velké zásluhy. Dále pak dítě, které na prsou své na mor zemřelé matky hledá potravu. - V upomínku na mor v roce 1713 zřídil v České Lípě pražský rodák, barvíř Gabriel Patz na základě slibu kostelík Nejsv. Trojice na Holém vrchu. Kostelík byl postaven roku 1721 a za císaře Josefa uzavřen. Následkem nepozornosti roku 1814 při svatojánském ohni vyhořel. Zbytky zdí byly roku 1885 použity při stavbě restaurace.

Horní Libchava

V Horní Libchavě stojí uprostřed obce mariánská socha na korintském sloupu, zřízená roku 1701 jako památka na mor.

Hradčany

V Hradčanech, okres Mimoň je na domě č. 30 obraz Obětování Panny Marie, který se původně nacházel na tamním morovém hřbitově na památku moru roku 1680. Vypráví se, že mor sem byl zavlečen z České Lípy dvěma dráteníky. Zemřelí byli zahrabáni v širém poli za vesnicí, poblíže rybníka. Doposud se toto místo nazývá morový hřbitov. Jako památný den na mor se slaví 21. prosinec.

Hor. Libchava - morový sloup

Jablonné v Podještědí - morový sloup

Jablonné v Podještědí

Spasitelův sloup, nacházející se na náměstí, byl roku 1686 postaven jako památník na mor. Sloup je monumentální stavbou s bohatou výzdobou balustrád a postav. Pod sochou Vykupitele stojí svatá Maria, na čtyřech rozích patroni proti moru: sv. Josef, Václav, Šebestián a Rozálie; ještě níže stojí Prokop, Ludmila, Vojtěch a František Xaverský; konečně pak na čtyřech rozích zábradlí Jan Křtitel, Jan Nepomucký, Vavřinec a Florián Na patě sloupu je nápis:

Jesu triumphanti sacraeque Dei Sponsae Auxiliatrici intervenientibus / nostris Patronis Dei Hominis / Nutricio Josepho, Wenceslao, Sebastiane / et Rosa, Epidemia fugati grati ex voti ponant cives Jablonenses / cum gregem pasceret P. Dom. / Jordan Ord. Praed. Curatus per viginti annos.

Vzadu stojí:

Du triumphierender Jesu, du Menschengott, / glorreich hast du obsiegt der Siinde, die Hölle, den Tod, / durch deine Mutter Bitten und deines Siegeszeichens, wolltest uns deine Gnade, Hilf allzeit reichen. / Beschützt uns allzusammen, insonder diese Stadt / Welche zu Ehren dir diese Statue gesetzt hat. / Durch deines Pflegers Bitten und unsere Patrone hier zeitig wolltest und ewig dort verschonen. Den 30. Mai ano 1687. Nalevo lze číst: Im Jahre 1882 wurde dieses Denkmal frommen Sinnes zur 200jährigen Gedächtnisfeier seiner Errichtung renoviert voň den Freunden und Gönnern der Stadt Gabel.

[Ty vítězný Ježíši, ty Bože člověče, vítězně jsi porazil hřích, peklo, smrt. Skrze přímmluvu tvé Matky a tvé znamení vítězství, rač nám udělit svou milost, pomoc v každé době. Chraň nás všechny, zvláště toto město. Které tobě ke cti zřídilo tuto sochu. Rač nás uchránil skrze prosby tvého pěstouna a našich patronů zde nyní i navěky. Dne 30. května roku 1687.]

Napravo jsou zaznamenána jména tehdejší honorace.

Mimoň

U Mimoně na Kirchbergu se tyčí na metrovém podstavci asi třímetrový sloup, na němž je mezi Bohem Otcem a Synem kříž. Duch svatý je znázorněn na kříži jako holubice. Na podstavci je chronogram:

**DEO VIVO TRINO VN IQ VE
OB NIMENSES A PEST ILENT
IA CONSER VATOS
(1681)**

Mimoň - morový pomník

Nový Bor

V novější době, a to v roce 1883⁵⁾ byl na starý morový hřbitov v Novém Boru na popud ředitele měšťanské školy p. Joh. Willomitzera umístěn pozlacený železný kříž na kamenném podstavci. Na soklu je nápis:

Erinnerungsdenkmal ans Jahr 1680, wo Burgstein auf die Fürbitte der heiligen Rosalia von der verheerenden Pest befreit wurde. Anno 1883.

[Památník na rok 1680, kdy byl Sloup na přímhluvu svaté Rozálie zbaven zhoubného moru. Rok 1883].

Sloup v Čechách

Sloup u Nového Boru je zvlášť bohatý na morové památníky. A tak stojí na Kirchbergu poblíž hostince č. 18 asi 4 m vysoký sloup, nahoře s ukřížovaným Kristem a svatou Kateřinou. Čtyři strany podstavce nesou nečitelné nápisy náboženského obsahu. Tento sloup byl zřízen roku 1714 Margarethou Herlfertovou na památku moru 1713. Další památník, morový kříž, se nachází v dolní části obce. Roku 1680 řádil mor až po dům č. 103. Tenkrát tam postavili vysoký dřevěný kříž s Kristem, vyřezaným z plechu. Dalším morovým památníkem ve Sloupu je socha Rozálie na mostě, ačkoliv byla postavena teprve roku 1833 Na podstavci je nápis: "Heilige Rosalia bitte für mich" [Svatá Rozálie, oroduj za mne]. Ze sloupského farního chrámu se sem koná každoročně 4. září procesí. Poblíže dvora č. 62 visí na lipovém kmeni vysoký plechový krucifix. Jak mi ochotně sdělil pan Gerthner, jemuž jsem vděčen i za ostatní informace o morových památnících ve Sloupu, byl tento krucifix připevněn na jeden strom u selského domu č. 71 krátce po roce 1680 na památku moru⁶⁾. V roce 1825 byl kříž při požáru zničen, pouze plechový Spasitel zůstal nepoškozen. Týž pak po léta visel v klempířské dílně, až byl po smrti mistra zakoupen "Teufelbauerem" a připevněn u vchodu na jeho dvůr č. 62 na vysokou břízu. Avšak roku 1889 se tato bříza při strašlivé bouři vyvrátila a s ní i Spasitel. Nad vyvrácenou břízou stál vysoký lipový kmen a tam na nové místo Spasitele umístili⁷⁾. Do 15. září 1880 se nalézal na Melzerově dvoře č. 48 (kdy dvůr vyhořel) ve Sloupu památník na mor v roce 1713. Na oválné dřevěné desce byla umístěna umrlčí lebka se dvěma zkříženými hnáty a dvěma zhasnutými pochodněmi. Na okraji byl do dřeva vyřezaný nápis, nad lebkou stálo:

O ihr alle, die ihr voriibergeht,
Seht, wie die Sache mit uns besteht.
Wie ihr jetzt seind Alle,
Waren wir auch auf Erden;
Wie wir anjetzo seind,
Also werdet ihr auch bald werden.

[Ó vy všichni, kdož kráčíte kolem, pohleďte jak dopadla naše záležitost. Jako vy jste nyní všichni, byli jsme i my na zemi; jako my jsme nyní, takoví také brzo budete i vy.]

Pod lebkou:

Hin geht die Zeit, Her kommt der Tod. O Mensch thue Recht Und furchte Gott.
[Tam odchází čas, sem přichází smrt. Ó člověče, čiň po právu a boj se Boha.]

Na spodním okraji se nacházela písmena I - M = (Johann Melzer.)

Sloup v Čechách - Mariánský sloup a socha sv. Rozálie.

Stráž pod Ralskem

Na náměstí ve Stráži pod Ralskem stojí na cca třímetrovém podstavci asi pětimetrový sloup, na němž je zeměkoule se sochou Početí Panny Marie, mající u nohou půlměsíc. Na ohrazení sloupu stojí čtyři sochy, západně sv. Florián, jižně sv. Jan, severně sv. Šebestián a východně sv. Vojtěch. Tento památník byl zřízen roku 1682. Tenkrát jej představoval pouze ústřední, vysoký sloup, zatímco ostatní čtyři sochy byly zřízeny během roku 1726. Při zřizování stál 131 zl., renovace v roce 1881 stála 500 zl. Další morový sloup stojí na Svěbořické ulici. Na širokém podstavci stojí Obětování Panny Marie. Byl zřízen roku 1682. Nápis na této, jakož i na předchozí soše zní: Deo gratias, Mariae virgini pro cessante lue pestifera, Pie agunt Wartenbergenses.
- U obou památníků se 21. listopadu koná pobožnost.

Stráž pod Ralskem - morový sloup ve Svěbořické ulici.

Zákupy - kaple sv. Anny.

Zákupy

Kaple sv. Anny v Zákupích postavilo město roku 1680 jako památku na mor. Kaple stojí na morovém hřbitově z roku 1599. Na den Všech svatých a také v odpolední před posvícením Fabiána a Šebestiána se sem koná procesí od městského kostela.

Žandov

Socha sv. Šebestiána na náměstí v Žandově u České Lípy byla zřízena roku 1740. V tomto roce zde bylo mnoho lidí postiženo morovou nemocí a zemřelo.

Poznámky

¹⁾ Zmiňujeme se pouze o následujících známých morových epidemiích v letech 1496, 1553, 1565, 1582, 1599, 1611, 1648, 1672, 1680, 1713.

²⁾ Kromě dále uvedených morových hřbitovů jsou známy také v Ladě, Sosnové, Písečné (všechny tři obce u Č. Lípy), Arnultovicích u Nového Boru, Velkém Grunově u Zákup, mezi Janovicemi a Heřmanicemi u Jablonného, Dubé (1680) atd.

- ³⁾ V roce 1996 byl sloup přemístěn ke kostelu sv. Alžběty - *pozn. editora*.
- ⁴⁾ Cvikovský morový hřbitov byl ve skutečnosti pod Zeleným vrchem. V údolíčku Sterbetelle byly roku 1680 pohřbeny pouze první cvikovské oběti moru z rodiny Wenzela Fritscheho - *pozn. editora*.
- ⁵⁾ V minulém století se na tamním morovém hřbitově nalézal kříž.
- ⁶⁾ Podle kostelní knihy v Chomoutech řádil mor r. 1680 ve Sloupu dvakrát. Poprvé v horní části obce až ke zmíněnému domu č. 71 kde byl u cesty zřízen kříž ke cti svaté Rozálie, zemřeli všichni dospělí lidé.
- ⁷⁾ K tomuto kříži, který procestoval vícero místy, se vize pověst, kterou mi rovněž laskavě sdělil pan Gerthner:

V jedné chalupě tam v poledne seděli lidé kolem stolu a po vykonané práci si nechali chutnat mléčnou polévku. Náhle zpozorovali nad hrncem vznášet se modravý obláček. „To je mor!“ vykřikli zděšeně a odhazovali své lžíce. Lidé totiž věřili, že mléko má tu vlastnost, že přitahuje jedy. Jed a mor byly mezi lidem považovány za tentýž pojem. Hospodyně bleskurychle přikryla hrnec zástěrou a vynesla jej do zahrady, kde ho zakopala pod stromem. Od tohoto okamžiku přestal mor řádit. Brzy poté připevnili na dřevěný kříž Krista, vyřezaného z plechu a namalovaného živými barvami. Podobná pověst o obláčku, přinášejícím mor, se vypravuje i v Břehoři u Úštěka..

Podstavec sochy svatého Jana u Hradčan

Petr Kühn

V údolní nivě Ploučnice severozápadně Hradčan, kde se v nejjihnějším místě svého toku řeka začíná obracet k severozápadu, je v novějších turistických mapách měřítka 1:25 000 Ralsko (2002) a Českolipsko (2005) vyznačen jakýsi "ostrov". Je vymezen dvěma rameny Ploučnice, jedním, vyznačeném těsně při úpatí severozápadního okraje údolí, a druhým, tvořícím meandr zasahující přibližně do středu údolní nivy. Severní rameno Ploučnice je starý náhon, v němž se kdysi otáčela vodní kola pohánějící zařízení papírny, která zde pracovala od konce 18. století a podle níž se jmenovala dnes také již neexistující nedaleká hájovna "U papírny" jejíž jméno dosud můžeme v mapách číst jako označení okolního lesního komplexu. Náhon je skoro po celý rok bez trvale tekoucí vody a roste v něm bujná lesní vegetace; jeho západní část je lemována postupně se rozpadajícími nebo zčásti lidmi rozkradenými opěrnými zdmi z pískovcových bloků. Ještě poměrně nedávno vedl přes náhon jakýsi již dosti zchátralý můstek, vlastně již jen dva železné nosníky, na nichž byly volně položeny tenké, většinou už prohnílé tenké kmínky, částečně překryté deskami. Několik metrů dále si zvěř vyšlapala jakýsi bahnitý "brod", železo se zřejmě někomu hodilo a tak si i ty poslední zbylé traverzy odnesl. Po mostku tedy nezbylo nic než porušené opěrné pískovcové zdi náhonu. Nejbližší můstek přes řeku je dnes asi 300 m dále proti toku a vede přes něj žlutě značená turistická cesta z Hradčan, která se v lese severně od mostku přes Ploučnici připojuje k červeně značené cestě z Brenně do Mimoně.

"Ostrov" mezi oběma rameny Ploučnice má nepravidelně obdélníkový obrys; z papírny, stávající kdysi poblíže jeho západního konce, zbyla dnes již jen klenba sklepení a části opěrných zdí náhonu, mezi nimiž se kdysi otáčela tři mohutná kola na spodní vodu. Kdysi vedla přes "ostrov" jediná cesta spojující Hradčany s Mimoní, Brennou a Zákupy, neboť "Nový most" ve stejnojmenné osadě (Nový Most, Neubrúck, dnes součást Borečku) byl postaven teprve v roce 1909.

U této dnes již sotva patrné staré cesty, spojující oba břehy "ostrova", stojí skupina starých stromů, jírovců. Mezi nimi se na dvou pískovcových, pomalu se do země propadajících stupních zvedá široký, asi 38 cm vysoký pískovcový blok jako základna mohutného, rovněž pískovcového čtyřbokého sloupu, krytého nahoře silnou, volutami zdobenou deskou ze stejného kamene. Na mírně vypuklé přední ploše podstavce můžeme dosud dobře číst nápis v kurzívní (psané) latince:

Dieses Denkmal
liess Emanuel Przhoda
im Jahr 1806 errichten

[Tento pomník dal Emanuel Przhoda postavit v roce 1806]

Sloup měří přibližně 130 x 60 x 76 cm, je ve spodní části rozšířen na 92 cm a nese na třech svislých stranách reliéfy. Na přední stěně, rozdělené vodorovně na dvě části, je dole vyobrazena Panna Maria s Ježíškem, v horní části je Nejsvětější Trojice v méně obvyklém uspořádání: vlevo Ježíš nesoucí kříž, vpravo vedle něho Bůh Otec a uprostřed se nad nimi vznáší (poněkud primitivněji vyhlížející nebo jen silněji zvětřalá) holubice Ducha Svatého.

Na bočních stěnách vidíme reliéfy s postavami svatých patronů: na levém boku světce držícího v levé ruce žerď korouhve a v pravé ruce vědro, z něhož lije vodu na hořící stavení - sv. Florian jako ochránce proti požárům. Tento reliéf je nejlépe zachovalý, jen málo zvětřalý a má i detaily postavy dosud dobře patrné. Pravou stranu bloku zdobí reliéf se dvěma již silněji zvětřalými a méně zřetelnými mužskými postavami. Pravá z nich se levou rukou opírá snad o meč - pravděpodobně se tedy jedná o svatého apoštola Pavla (byl jako římský občan s'tat mečem), takže můžeme předpokládat, že druhá postava představuje sv. Petra, přestože jeho atributy již nemůžeme rozlišit.

Dosud zachovaný podstavec sochy v místě bývalé papírny u Hradčan.

Na horní ploše sloupu je dosud uložený, šikmou puklinou na dvě nestejně velké části rozdělený blok zdobený volutami,. Na jeho zadní straně je stejným písmem jako na podstavci psaný nápis:

Uibersetzt

1819

[*Přesazen 1819*]

Ještě před rokem 2000 leželo poněkud stranou za podstavcem, zpola zakryto vegetací, pískovcové torzo sochy, která zřejmě kdysi stála na podstavci (Obr. 2). Byl to již jen neforemný blok pískovce, trup bez hlavy, bez nohou a rukou, a ani v jeho okolí nebyly žádné další úlomky chybějících částí světceva těla. Identifikaci světce umožnila krajka, zdobící zachovaný kus dolního lemu roucha, z něhož bylo patrné, že socha znázorňovala světcekněze; z tohoto detailu a z toho, že socha stávala na ostrově mezi dvěma mosty, vyplynul jako nejpravděpodobnější závěr, že šlo o svatého Jana Nepomuckého. Toto určení také potvrzují písemné zprávy (Zuman 1932a, Tille 1939/40 aj.)

Opuštěný podstavec sochy v neobydlené krajině, v ještě nedávno veřejnosti nepřístupné části vojenského prostoru, zbytky světce, dříve stojícím na podstavci, s věnováním, ukazujícím, že dříve i zde žili a pracovali lidé, představuje jistě dostatečný podnět k tomu, abychom se blíže zajímali o to, kdo sochu postavil, proč ji postavil u dnes již neexistujícího stavení v krajině daleko od okolních obcí a jaké měla další osudy.

K tomu se musíme vrátit o mnoho let zpět, protože její historie vlastně začíná dnem 14. října 1787, kdy správa panství hraběte Hartiga v Mimoně za 9 200 zlatých prodala budovu papírny v Mimoně, existující zde již od roku 1570 (Zuman 1932a, Tille 1905, 1928, 1939/40), Josefu Wedlichovi, který ji přestavěl na obilní mlýn. Dřívější nájemce, papírník Daniel Przihoda se v již pokročilém věku (bylo mu tehdy 68 let) octl na dlažbě a musel hledat nové živobytí, nechtěl-li dožít v obecní pastoušce. To však nebylo vůbec snadnou záležitostí. Nejprve si musel najít místo vhodné k postavení nové papírny, kde by dostatečný vodní proud zaručoval sílu potřebnou k pohonu strojů. Po delším hledání takové místo našel na sousedním zákupském panství, nedaleko Mimoně v údolní nivě Ploučnice proti zaústění Hradčanského potoka. Místo bylo těsně vedle vozové cesty, vedoucí ze Zákup, Brenné nebo Mimoně směrem na Hradčany a do Doks. Pak se musel s novou vrchností dohodnout o pronájmu pozemku, na němž by postavil papírnu a náhon, a o výši nájemného; k dohodě došlo teprve 15. března 1792. Musel pak budovu papírny s technickým zařízením postavit, vykopat k ní potřebný náhon (dlouhý asi 250 m) s jezem, postavit most přes náhon, a také nalámat a dovézt k tomu potřebné kameny (vrchnost mu laskavě dovolila, aby si je nalámал nedaleko odtud, nejspíše v lomech v Brenském lese, vzdálených od

papírny asi 2,5 km k severozápadu). Celých pět let od vypovězení nájmu v Mimoní do smluvního zajištění provozu nově postavené papírny (1787-1792) bylo naplněno bojem s c. k. úředním šimlem (panství Zákupy bylo osobním majetkem Jeho Veličenstva císaře) o povolení stavby, o podmínkách provozu papírny a o stanovení výše nájemného; celou tu dobu byl Daniel Przhioda bez vlastního příjmu. Když se konečně domohl překonání všech těchto nástrah plného provozu své nové papírny, mohl se ze svého díla těšit jen několik měsíců, neboť již 23. září 1792 ve věku 73 let zemřel. Po něm převzala papírnu jeho vdova, vedla ji však také již jen dva roky (zemřela 24. listopadu 1794 ve věku 64 let).

Dne 30. ledna 1795 po ní převzal papírnu jejich syn Emanuel Przhioda. V roce 1801 postavil nový most a v roce 1806 nedaleko něho sochu sv. Jana Nepomuckého, jak to uvádí nápis na jejím podstavci. Protože v roce 1816 již potřeboval papírnu rozšířit, musel sochu přesunout na nové místo, kde se její podstavec nachází ještě dnes; datum přemístění dal zapsat na zadní stěnu podstavce. Bohužel se nikde nezachovala zpráva o tom, kdo sochu a podstavec vytesal, případně kdo je autorem reliéfní výzdoby.

V dalších letech se pak zprávy o papírně postupně ztrácejí. Víme, že v roce 1866 ještě pracovala, později (Tille 1905, 1928, 1939/40, Zuman 1932b) byla budova prodána v dražbě, sloužila pak nejprve nějakou dobu jako obilní mlýn, pak jako brusírna skla a nakonec si ji najal A. Bayer, který v ní zřídil výrobu plstěného zboží. V této funkci budova v létě roku 1875 vyhořela a od té doby již nebyla obnovena. Její zdivo vydrželo do roku 1899, kdy se jeho poslední zbytky definitivně zřítily (Tille 1905, 1939/40).

Svatý Jan Nepomucký, postavený v roce 1806 zbožným papírníkem Emanuelelem Przhiodou přežil zánik papírny, postavené jeho otcem Danielem Przhiodou, přežil i její konec a další osudy její budovy; nakonec přežil i její úplný zánik.

Přežil tedy asi 200 let bez úhony. Až jednou ... kdy vlastně? Žádné svědectví jsme o tom nenašli. Nasnadě byla domněnka, že byla zničena za sovětské okupace, kdy se nacházela ve vojenském prostoru obsazeném Rudou armádou. Nezní to však příliš pravděpodobně, protože by v tom případě nejspíše byl zbylý podstavec skončil jako nedaleká kaple sv. Egida u Borečku, jejíž poměrně zchovalé barokní malby byly znetvořeny ruskými (a později i českými) barevnými nápisy. Také možnost, že byla zničena po odsunu německého obyvatelstva v roce 1945 můžeme s velkou pravděpodobností vyloučit, protože by v tomto případě asi především byly odstraněny německé nápisy.

Torzo sochy ležící nedaleko od podstavce však bylo již v roce 1988, kdy jsem místo poprvé navštívil, silně porostlé nejen řasami, ale i mechem a je proto asi oprávněná domněnka, že její zničení je staršího data.

Nasvědčuje tomu také skutečnost, že socha nebyla jen prostě s podstavce svržena. Byly jí zuráženy nejen ruce držící Ukřižovaného, ale i nohy a hlava, a úlomky byly odstraněny. Je tedy nejspíše pravděpodobné, že se socha stala jednou z obětí tažení proti katolické církvi a zejména proti sv. Janu Nepomuckému po roce 1918, kdy byly jeho sochy "... po desítkách, ba po stech ... od fanatických surovců rozbíjeny a káceny ... beztrestně ničeny" (Pekař 1921). Nověji to obdobně připomíná také Vlnas (1993): "Pískovcoví svatí na mostech, stejně nevinní jako bezbranní, se pět minut po dvanácté stali zástupnými obětmi, na nichž se národ Jana Husa mstil za své třisetleté úpění a odčiňoval Bílou horu. Dlouhý by byl výčet měst a vesnic, kde svatojanské sochy podlehly obyčejnému lidskému vandalství, zaštitěným národními ideály."

*Barbarsky zničené torzo sochy sv. Jana Nepomuckého
(snímek z 21.9.1998) po roce 2000 zmizelo.*

Musel se tedy i náš svatý Jan Nepomucký ještě dlouhá léta po smrti kněze Jana z Pomuku na mučidlech dočkat dalšího umučení od zaslepených fanaticků, kteří, když už ho nemohli zabít, alespoň ho shodili s podstavce a - jako kdysi v mučírňě - mu urazili ruce s krucifixem, a nakonec i nohy a hlavu. Dlouho pak leželo ubohé torzo na vlhké zemi, uražené části si již dávno někdo odnesl (na památku svého hrdinského činu nebo je jen tak hodil do řeky?) až celý zbytek zezelenal řasami a nakonec i porostl mechem. Ani to však zřejmě nestačilo. Ještě v roce 2000 leželo torzo v trávě nedaleko podstavce, později se ale někomu zalíbilo a tak si je odvezl a použil ... k čemu asi?

Poděkování

Za vydatnou pomoc při hledání pramenů děkuji pracovníkům SOkA Česká Lípa, především p. M. Sovadinovi.

Literatura

- Českolipsko (2005): Českolipsko. Turistická mapa 1 : 25 000. - Česká Lípa
- Pekař J. (1921): Z bojů o sv. Jana Nepomuckého (cit podle: Pekař J.: O smysl českých dějin. - Praha 1990)
- Ralsko (2002): Ralsko. Turistická mapa 1 : 25 000. - Česká Lípa
- Tille J. (1905): Geschichte der Stadt Niemes und ihrer nächsten Umgebung. - Mimoň
- Tille J. (1928): Aus Niemes und Umgebung. 1. Niemeser Papiermühle - Mitteilungen des Nordböhmisches Exkursions-Klubs 51, 23-26 Česká Lípa
- Tille J. (1939/40): Geschichte der Stadt Niemes. Bd. II. - Rkp., uloženy v SOkA Česká Lípa
- Vlnas V. (1993): Jan Nepomucký. Česká legenda. - Praha
- Zuman F. (1932a): Papírna v Borečku u Kumru. - Bezděz 3, 164-177. Česká Lípa
- Zuman F. (1932b): Český filigrán XVIII století. - Praha

Sloup sv. Antonína mezi Skalicí a Pihelem

Petr Kühn

Od silnice ze Skalice do Pihelu odbočuje v sedle mezi Skalickým a Chotovickým vrchem přibližně k jihu stará polní cesta, která bývala dříve hojně využívána jako nejkratší cesta z horní části Skalice přes osadu s hostincem "Lammelschenke" do České Lípy. Zhruba 500 m jižně od silnice, kde cesta vede mělkým úvozem mezi poli, stojí sloup sv. Antonína Paduánského, patrona pocestných, formanů a vandrovníků. Jeho čtvercový fundament je ze strany od cesty doplněn schody a je na něm nízký čtvercový podstavec se soklem, v němž jsou prohloubené obdélníkové rámy s dovnitř zaoblenými rohy. Podstavec je zakončen čtvercovou deskou s římsami, na níž na nízkém kruhovém postavci stojí štíhlý sloup s ozdobnou hlavicí, na níž je čtyřboký blok s prázdnými obrazovými výklenky, opět zakončený plochou čtvercovou deskou. Schody fundamentu jsou rozvrácené. V rámech soklu nejsou patrné stopy po nápisech.

Sloup sv. Antonína mezi Skalicí a Pihelem.

O původu sloupu se můžeme dovědět z farního seznamu pomníčků a kaplí, jehož záznam je opsán i v prvním díle obecní kroniky Skalice (Richter 1926), je o tomto sloupu jen stručná zmínka, vypsána ze staršího farního seznamu:

Kamenný sloup s obrazem sv. Antonína Paduánského. Postaven za 7leté války. Kraj byl tehdy zcela porostlý lesem, stojí na obecním pozemku při pěší cestě do Lípy.

Ve farním seznamu soch a kaplí (se mimoto dočteme stručného záznamu podnětu, který vedl k postavení sloupu:

V místech, kde tento sloup stojí, bylo vše porostlé lesem a zakladatel pomníku, povozník Anton Schneider, když se jednou vracel z Prahy a měl u sebe větší peněžní obnos, byl náhle zaskočen loupežníky. Ve své úzkosti zavolal sv. Antonína k pomoci, načež loupežníci uprchli. Proto byla zde tato socha postavena.

O výtvarné výzdobě sloupu ani o případném textu ve výklencích se zápisy nezmiňují.

Podrobněji vykládají vznik sloupu zdejší místní lidové pověsti, které jsou ve vlastivědné literatuře zaznamenány ve dvou rozdílných variantách.

První vypovídá ve třech málo odlišných obměnách (Ronge 1892, Fechtner 1923, Richter 1926) o přepadení formana Schneidera, zvaného "Schreiber-Hansel" ze Skalice čp. 108 (v rukopisné Richterově kronice (1926) je uvedeno Johann, to je však tužkou škrtnuto a přepsáno: Anton

1772), který se po této cestě vracíval z Lípy domů a někdy prý mívá u sebe větší obnosy peněz. V lese, který tehdy v místech nynějšího sloupu rostl, prý jednou zpozoroval dva neznámé muže, v nichž poznal lupiče. Dal se před nimi na útěk, lupiči jej však pronásledovali a dostihli ho v místě, kde nyní stojí socha. Schneider se zde vyčerpáním zhroutil a lupiči se na něho vrhli. Ve své úzkosti zavolal na pomoc svého patrona sv. Antonína. Podle jedné verze se po třetím zvolání v lese objevila zář a v ní postata světce, podle druhé se lupiči zarazili, protože si za svého patrona zvolili právě sv. Antonína, a utekli. Forman byl zachráněn a na památku dal v tomto místě postavit sochu světce, který ho zachránil. Podle Fechtnerem (1923) zaznamenaného znění pověsti se však z utrpeného šoku již nikdy zcela nezotavil a brzo na to zemřel.

Druhá verze (Kutzer 1882) je romantičtější, přesouvá však sochu a tím i místo děje jinam. Podle ní stojí prý socha při cestě od hostince "U buřtu" do Skalice, ještě před osadou s hostincem "U Beránka" - "Lammelschänke". Zde se prý v hustém lese kdysi nacházela hliněná chatrč, jejíž obyvatelé neměli právě nejlepší pověst a často se u nich ukrývaly podezřelé existence. Jednou se stalo, že zde umíral člověk, k němuž zavolali kněze, aby mu udělil poslední pomazání. Při zpovědi se umírající knězi přiznal mimo jiné i k tomu, že se svými komplici chtěl několikrát přepadnout sakristána, vracejícího se často pozdě večer domů do Skalice, ale že se k tomu nenaskytla příležitost, protože byl vždy doprovázen dvěma jinými muži. Na knězovu otázku však sakristán odpověděl, že se vracíval vždy jen sám, bez průvodců, a že se tedy muselo jednat o zázrak, protože mívá u sebe předměty z kostelního vlastnictví. A na památku této zázračné ochrany kostelních pokladů dal v tomto místě postavit sochu sv. Antonína.

Literatura:

- Fechtner K.(1923): Aus vergangener Zeit. Mitteilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs 46, 64-65
- Kutzer J. (1882): Nordböhmisches Local-Sagen 84. Wunderbare Begleiter. Mitteilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs 5, 281-286
- Richter J. (1926): Obecní kronika Skalice. Díl I. SOkA Česká Lípa
- Ronge W. (1892): Kottowitzer Sagen. Mitteilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs 15, 166-170
- Standbilder (1735): Standbilder u. Kapellen - Buch Langenau. SOkA Česká Lípa

Socha sv. Jana Nepomuckého v Kropachu

Petr Kühn

Z Kropachu jsou v turistické a vlastivědné literatuře mimo pověstné tři tisy uváděny jako pozoruhodnosti dvě starobylé sochy: sloup "Ecce homo" při silnici do Juliovky z roku 1694 a druhý sloup s poměrně primitivně vyhlížející sochou "Ecce homo" s letopočtem 1745, stojící mezi stromy na rozcestí nedaleko vyhlášeného tisu. Mimoto se Kropach těšil ještě salší pozoruhodností, protože se tu do roku 1907 vařilo nízkoalkoholické "Korunovační pivo" prý světové pověsti.

S pivovarem však souvisí ještě další památka. Nedaleko staré cesty do Mařenic, vedoucí východní straní kopce Kulichu nad

hřbitovem vzhůru, totiž stojí mezi dvěma mohutnými stromy ještě jeden vysoký, stářím omšelý kamenný sloup na čtyřhranném podstavci. Před ním je upravena plošina z kamenných desek, která i se sloupem je od cesty oddělena elektrickým ohradníkem; vedle sloupu na zemi leží kamenná deska s profilovanými hranami, která kdysi zakončovala sloup a na níž zřejmě kdysi stála socha, místo níž z vrcholu sloupu trčí k nebi dlouhý železný trn. Sloup je čtyřhranný s přibližně čtvercovým průřezem, na hranách hrubě otesaný a jeho výška je asi 150 cm. Po nějaké soše tu není památky, údaj "U Jana", zapsaný na mapách v těchto místech, ukazuje, že tu kdysi na poněkud neobvyklém místě (není tu ani voda, ani most) stávala socha sv. Jana Nepomuckého, která podle turistických průvodců a vlastivědy pocházela z roku 1801. Socha se nezachovala, starý farní seznam z roku 1836 uvádí, že byla "jen průměrná".

Boční strany a zadní stěna podstavce jsou bez nápisu, zato je na přední straně v prohloubené a vyhlazené velké ploše vytesán dlouhý, místy již obtížně čitelný nápis o 14 řádcích:

ANNO
& 80 &
dem 14 Juny
hat Joseph Tich
atshek Bräuer meister
in Krombach zu Ehr
en des heiligen Johann
von Nepomuk diese
Statue wiederum vom
neuen aufrichten lassen
auf das uns Gott
dvrch die Fvrbitt des
Heiligen von allem
Übel beschützen möge.

*[Anno 1801 dne 14 července dal Joseph Tischatschek mistr sládek
v Krompachu ke cti svatého Jana Nepomuckého tuto sochu opět znovu
vztyčit aby nás Bůh skrze přímlovu svého svatého ochránil před
všelikým zlem.]*

(znak nahrazený v druhém řádku nápisu symbolem "&" z názvů firem zřejmě představuje ornamentálně upravenou číslici "1", takže se řádek má číst "1801" - v další řádce v datu použitá číslice "1" však má běžný tvar)

Z nápisu tedy vyplývá, že v roce 1801 dal sládek krompašského pivovaru Tichatschek na nový podstavec nově postavit starší, již asi zvětralou a pravděpodobně povalenou sochu. Kdo původně sochu postavil a kdy byla postavena, se z tohoto nápisu nedovíme, můžeme z toho jen usuzovat, že se nejspíše asi jednalo o starší sochu, pocházející ještě z 18. století - i z blízkého okolí jsou ostatně známy sochy sv. Jana Nepomuckého, postavené ještě před jeho svatořečením v r. 1729.

Tajemný kříž ve „Sviňském dole“

Petr Kühn

Ze Stvolínek vede přibližně k severu silnice do Tanečku a Kolného, která asi 700 m severně náměstí překračuje mírné zalesněné návrší. Před ním a za ním od silnice doprava odbočují dvě vozové cesty do údolí zvaného Písečný důl (Sandgrund, dříve Säugrund - Sviňský důl). Druhá, severnější z těchto cest vede do hluboce zaříznutého skalnatého dolu, do něhož v lese zleva, přibližně od severu ústí další rokle, s níž tvoří prostorné rozcestí, na jehož severní straně je vidět stěnu opuštěného pískovcového lomu, na pravé straně proti ústí rokle vystupuje ze svahu několik metrů vysoká skála s vytesanou místností, zvaná "Liščí díra" (Fuchslotz). Je v ní místo pro dva

až tři lidi, v jejích stěnách jsou vysekané otvory jako střelny, protože prý kdysi sloužila myslivcům jako úkryt při lovu na lišky v protilehlém lese, zvaném "Morový hřbitov" (podle jiných zpráv se však morový hřbitov - "Pestfriedhof" - nacházel v sousední dolině za Koňským rybníkem, zhruba 1,5 km dále na východ). Cesta dále klesá do údolí, kde se stáčí doleva, k severu. V jejím přímém pokračování se napříč údolím dodnes zvedá již dost silně zarostlá hráz vypuštěného rybníka ("Säuteich", tedy "Sviňský rybník", někdy také zvaný "Schafsteich" - "Ovčí rybník"). Po její koruně vede

málo patrná pěšina na východní konec, kde hráz končí na úpatí dosti strmé skalnaté stráně. Zde je původní výpusť rybníka, kterou, jak to ve zdejších kraji bývalo zvykem, vytesali do pevné skály. Východní stráně dolu nad bývalým rybníkem je necelých 100 m severněji nahodána lomem, jehož staré, zašlé stěny vyrůstají z vysokého suťového svahu, z větší části porostlého hustým mladým borovým lesem. Při lámání kamene zde byl ponechán vystupující skalní ostroh, na němž je již zdaleka vidět mohutný, nápadně z okolního mladého lesa vyčnívající kříž, vytesaný z pevného, stejnoměrně zrnitého a prokřemenělého, jen málo zvětralého pískovce, o jehož původu není podrobnějších zpráv. Můžeme jen soudit, že v době, kdy se zde lámal kámen, kříž již stál; o době, kdy byl lom v provozu, však nemáme žádné zprávy. Svým tvarem se kříž zřetelně odlišuje od běžných

křížů v okolí, je bez korpusu a nenajdeme na něm žádný nápis. V časopise českolipského Exkursions-Klubu je o něm jen krátká písemná zmínka bez jakéhokoliv podrobnějšího údaje o tom, kdo a kdy ho postavil. Mezi lidem dříve kolovala pověst (Knežourek 1887), že zde ze skály skočil do rybníka ovčák s celým svým stádem, a všichni se utopili.

S tímto místem je spojena také jedna anekdot, vyprávěných o populární postavě infulovaného arciděkan v Horní Polici Wenzela Hockeho, (1732-1808), svými farníky zvaného "Hockewanzel").

Arciděkan Hocke byl spolužákem litoměřického biskupa Kindermanna ze Schulsteinu. Proto si ještě i v době, kdy byl Kindermann biskupem litoměřickým, tykali a také se navzájem dosti často navštěvovali v Polici, Stvolínkách a Litoměřicích. Jednou se biskup rovněž zdržoval ve Stvolínkách a pozval si tam také větší kněžskou společnost. Do Stvolínek přijel také Hockewanzel. Dopoledne si celá společnost zajela do "Sviňského dolu". Bylo to místo nedaleko Stvolínek, kde byly zelené louky, letní domek biskupa a rybník, které biskup rád a často navštěvoval. Tentokrát si panstvo vzalo s sebou víno a studené jídlo a rozložili se v trávě. Když se až k poledni dost zabavili, ozvalo se najednou "Odjezd" - chtěli ještě do dvanácti hodin dojet do zámku ve Stvolínkách. Všichni si sedli do svých kočárů a odjeli. Hockewanzel, dosti korpulentní, blahobytný pán, potřeboval i delší čas k nastoupení do kočáru. Ale Josef mu při nastupování do kočáru pomáhal a konečně mohli také odjet. Ale sotva poodejeli několik kroků, kočár se rozpadl na dvě části a Hockewanzel seděl ve své polovině kočáru v písku. Když kočí Josef hledal, co mohlo být příčinou tohoto neobvyklého případu, zjistil, že vypadl hřeb, který obě části kočáru spojuje, a přes veškerou snahu se jej nepodařilo najít. Josef sice našel řešení, a obě části kočáru nouzově spojil provazem, takže mohli opatrnou jízdou sledovat ostatní do Stvolínek. Když se konečně Hockewanzel po tomto zdržení dostal do slavnostní síně, viděl, že společnost s jídlem na něho nepočkala a byla už vlastně po jídle. Horší bylo, že shromáždění pánové si Hockewanzlova příchodu vůbec nevšimli a na jeho pozdrav ani neodpověděli. Tu se Hockewanzel projevil prý neslýchaným způsobem: začal se svlékat, kabát a vestu pověsil přes židli a ulevil si jednou ze svých proslulých, málo uctivých vět, kterou si redaktor českolipského časopisu "Mitteilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs" ani nedovolil otisknout a odkázal na knížku, v níž byly pověsti o Hockewanzlovi shromážděny.

Literatura:

Knežourek J. (1887): Corespondenzen. Drum. Flurnamen. Mitteilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs 10, 150

Martin J. (1882): Drei Hockewanzel-Sagen. Mitteil. des Nordböhmisches Excursions-Clubs 5, 276-279

Průzkum Modlivého dolu pomocí virgule

Konrád Brotz, září 2007

Šest kilometrů severovýchodně od České Lípy se nachází v lese krásné údolí s pískovcovými skálami Modlivý důl, na jehož konci je v pískovci vytesaná kaple, Modlivý důl dlouhý 0,5 km je od penzionu Zámeček v obci Svojkov u silnice hojně turisticky navštěvován. U penzionu je informační tabule s popisem historie Modlivého dolu.

Dne 19. 3. 2007 jsem před kaplí prozkoumal pomocí virgule zóny pozitivní životní energie, vzniklé při modlení. Hned potom jsem při chůzi Modlivým dolem až k silnici vyhledával zónu negativní energie, vzniklou podle pověsti při zabítí soka. Tuto zónu jsem našel u silnice blízko

informační tabule. Pro objasnění obou zkoumaných míst je třeba se seznámit s celým textem informační tabule o historii Modlivého dolu.

V roce 1680 podle pověsti žil v myslivně na pokraji dolu fořt se svou krásnou dcerou Annemarií. Dívka si oblíbila dva nápadníky, bohatého selského syna a studenta syna nájemce pihelského pivovaru. Mladý sedlák ze žárlivosti zabil svého soka a tělo nebohého odvěkl do skal na místo nynější kaple. Zločin nikdy vyšetřen nebyl.

V roce 1704 čeledín ze statku zavěsil na místo smrti obrázek Panny Marie.

V roce 1750 sládek Metzger, který tudy docházel ze Záhořína do svojkovského pivovaru, zde umístil nový, vysvěcený mariánský obrázek pro klid duše zavražděného.

V roce 1772 hraběnka Cervelliová na tomto místě nechala vybudovat dřevěnou kapli. V téže roce bylo z České Lípy vypraveno první procesí, aby vyprosilo odvrácení morové a cholerové epidemie, které sužovaly okolí.

Od roku 1800 do Modlivého dolu směřovaly časté poutě pro odvrácení řady epidemií.

V roce 1836 sochař Antonín Wagner ze Sloupu vytesal v pískovci kapličku s gotickými oblouky a do výklenku byl zavěšen mariánský obraz od Eugenie Hauptmannové-Sommerové.

V letech 1840 - 1850 sem občas přicházel rozjímat a modlit se poslední korunovaný český král Ferdinand V. Dobrotivý při zdravotních projížďkách ze Zákup.

V roce 1903 na popud hraběnky Kinské byla skalní kapli dána podoba lourdské jeskyně i se sochou Panny Marie Lourdské. Zde končila i křížová cesta s prvním zastavením u tehdejší myslivny.

Mariánské poutní místo v Modlivém dole ve Svojkově má více než dvousetletou tradici a ještě před 2. světovou válkou bylo poutníky hojně navštěvováno. Konaly se zde významné církevní události okresního i krajského významu.

V současné době tradice navštěvování tohoto poutního místa pokračuje. Od roku 1996 každoročně 1. května je zde zahajován mší svatou mariánský měsíc.

Do Modlivého dolu celoročně přicházejí turisté a milovníci přírody, aby viděli krásný kout naší přírody a zavzpomínali na doby minulé.

Již jsem prozkoumal několik zón pozitivní životní energie před křížky Ježíše Krista, v kaplích a v kostelech, vzniklých kolem jedné osoby. Zóny měly většinou tvar kruhu o průměru 2-3 m a maximální intenzitu ve výšce předpokládané hlavy v době modlení.

Zóny pozitivní životní energie jsem zkoumal nejdřív ze dvou stanovišť ve vzdálenosti necelých 10 m před kaplí, abych zjistil přítomnost zón a pak plošný rozsah zón. Používám virguli v podobě dvou drátů ve tvaru písmene L, které se drží v obou rukách ve výši pasu. Stanovil jsem si, že při průzkumu zón pozitivní energie se vodorovné části drátů otáčejí navzájem od sebe. Při průzkumu zón ze stanoviště se pomalu otáčím a virgule dává na vědomí zjištěnou zónu otočením do anomální polohy vždy ve směru mého pohledu.

Z těchto dvou stanovišť jsem poznal, že se zóny nacházejí více na levé straně před kaplí, než na pravé straně. Proto jsem začal průzkum jednotlivých zón na levé straně.

U těchto zón nejdřív plynule sleduji konturu zóny a označím ji na zemi. Konturu určím jen jednou, protože téměř vždy dojdou přesně do výchozího bodu. Pak zjišťuji při procházení po obvodu zóny a v celé ploše intenzitu zóny se zaměřením pozornosti na výšky po půl metru, které si na svém těle pamatují. Intenzitu zóny zjišťuji velikostí úhlu otočení vodorovných částí drátů v rozsahu od 0° do 180° po 10° a v případě potřeby

velikostí většího úhlu. Téměř vždy je zjištěna stejná intenzita v každé výšce, i když je terén nerovný. Většinou pak intenzity zóny detailizují ve výškách po 10 cm. Tak se pozná podrobný tvar zóny, a pokud osoba stála, pozná se i výška postavy osoby, která zónu podvědomě vytvořila.

Zde nebyl na detailizaci čas, protože se stmívalo, takže jsou zjištěny intenzity jen ve výškách po půl metru. Za světla jsem stačil zakreslit situační mapu, ale intenzity zón uvedené v tabulce 1 jsem prozkoumal a zapsal téměř potmě na velký papír. Zóny jsou očíslovány ve stejném pořadí, jak byly postupně prozkoumány. Zóny byly zkoumány nejdříve na okraji plochy se zónami a pak postupně nejbližší zóny v ploše.

Výška (m)	Zóna pozitivní energie číslo							
	1	2	3	4	5	6	7	8
2,0	0	0	0	0	0	0	0	0
1,5	100	200	90	100	170	180	100	150
1,0	40	100	30	70	60	80	60	70
0,5	20	40	10	20	20	20	20	20
0,0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rozměry zón (m)	2,8	3,2	2,6-2,9	2,4-2,7	1,9-2,3	2,5	2,4-3,0	2,1

Tab. 1. Intenzita zón pozitivní životní energie, vzniklých při modlení, v úhlových stupních, zjištěná velikostí úhlu otočení vodorovných částí drátů (virgule), kaple v Modlivém dolu u Svojkova.

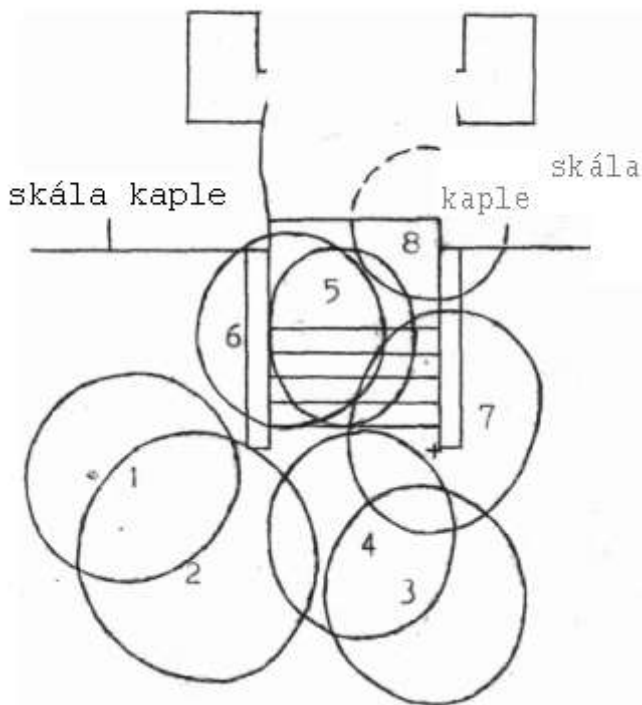
V tabulce 1 jsou zapsány zjištěné rozměry zón. Celkem byly zjištěny velikosti od 1,9 m do 3,2 m. U čtyř zón byl zjištěn přibližně kruhový tvar a u čtyř zón přibližně eliptický tvar. Zóny 3, 4 a 5 jsou protaženy kolmo na přední stěnu kaple (obr. 1) - pozornost osob tedy zřejmě byla soustředěna směrem ke kapli. Zóna 7 je protažena poněkud šikmo ke kapli zřejmě proto, že modlící se osoba soustředila pozornost na pravý výklenek kaple, kde je socha mrtvého Ježíše v kamenném hrobě (v druhém výklenku je úklidové náradí). Vzhledem ke schodišti a zídce u schodiště osoba při modlení pravděpodobně stála u zidky těsně pod schody. Osoba se tedy nacházela přibližně v ohnisku elipsy a větší část zóny se vytvořila od osoby ve směru její pozornosti ke kapli (obr. 1).

První zónu pozitivní energie tohoto typu jsem zkoumal v Kravařích jihozápadně od České Lípy před kostelem. Tam jsem se občas v noci po dobu tří let jako strážný při obchůzkách kolem blízkého střeženého objektu obdivoval soše svatého před vchodem osvětleného kostela. Dne 4. 5. 2002 jsem zkusil zjistit, jestli pomocí virgule bude před sochou nalezena zóna pozitivní energie. Ve výškách 0,5 má 1,0 m byla na kruhové ploše o průměru

asi 2 m zjištěna intenzita 40°, ve výšce 1,5 m byla zjištěna na eliptické ploše dlouhé asi 3 m, protažené větší částí k soše, intenzita 80°, na zemském povrchu a ve výšce 2,0 m nebyla zóna zjištěna.

Na základě tohoto výsledku a podle tvaru zóny 7 je možné předpokládat, že eliptické zóny 3, 4 a 5 byly od stanoviště osoby protaženy rovněž větší částí směrem ke kapli, případně k soše Panny Marie.

socha Panny Marie

Obr. 1. Schematická situační mapa průřezu zón pozitivní životní energie, vzniklých při modlení, kaple v Modlivém dole u Svojkova, projekce dutin vytesaných v pískovcové skále v mapě, před kaplí je schodiště.

Vysvětlivky:

1 - zjištěná a předpokládaná (čárkovaně, zóna 8) kontura zóny pozitivní životní energie, vzniklé při modlení a číslo zóny

2 - pravděpodobný bod působení modlící osoby (zóna 7)

Podle tabulky 1 zóny nebyly na zemském povrchu zjištěny. U všech zón se intenzita zóny postupně zvětšovala od výšky 0,5 m do výšky 1,5 m a ve výšce 2 m nebyly zóny zjištěny. Maximální intenzity byly zaznamenány od 90° do 200°. Tyto výsledky odpovídají jiným dosud prozkoumaným zónám tohoto typu. Maximální intenzita 200° byla zaznamenána na zóně 2 s největší velikostí 3,2 m.

Vzhledem k tomu, že jsem měl málo času na průzkum těchto zón, snažil jsem se prozkoumat zejména zóny na obvodu plochy zón. Uprostřed této plochy však mohou být další zóny, zejména zóny s menší intenzitou, jejichž průzkum by byl časově dost náročný, protože by se navzájem propustovaly. Osm nalezených zón s popsányi stejnými charakteristikami je však dostatečně průkazných k tomu, že název Modlivý důl je výstižný.

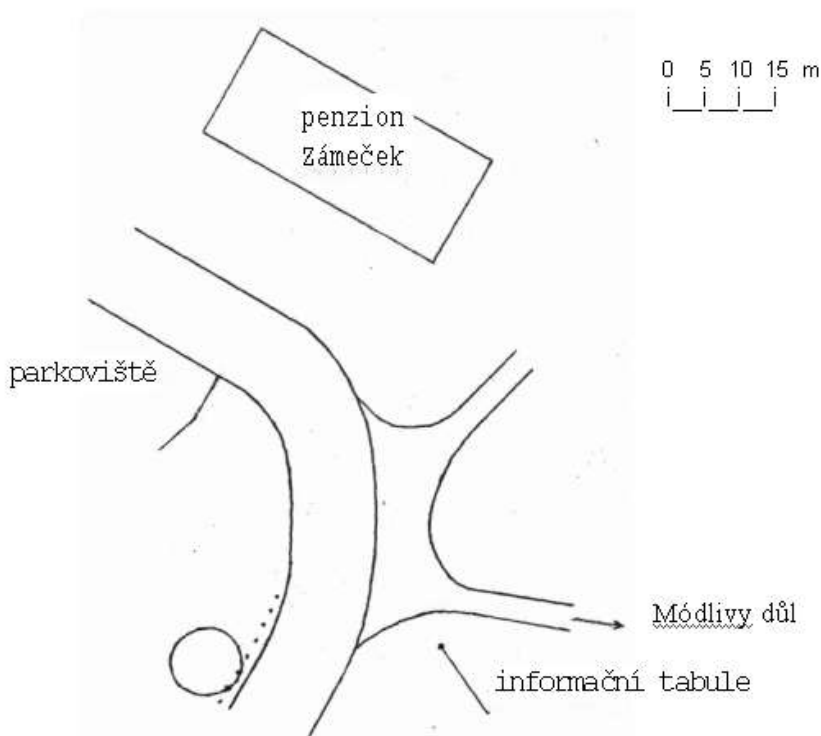
Od března 2002 jsem prozkoumal 230 zón negativní životní energie (negativních psychosomatických zón), které podvědomě vytvářejí lidé při náhlém ohrožení zdraví nebo života. Zóny mívají v mapě kruhový tvar o průměru 2,5-3,0 m a nacházejí se kolem hlavy postižené osoby (I).

Při zpáteční cestě k silnici jsem se pokusil vyhledat zónu negativní životní energie a tím ověřit, jestli je pověst o zabití studenta pravdivá. Zónu jsem vyhledával z asi deseti stanovišť na vzdálenost alespoň 50 m směrem dopředu. Nakonec jsem ji vyhledával od zaparkovaného automobilu na parkovišti před penzionem Zámeček kolem dokola do vzdálenosti 100 m. Zóna byla zjištěna ve směru k JJV (obr. 2). Současně jsem zjistil maximální intenzitu zóny 180° úhlem otočení (překřížení) vodorovných částí drátů (virgule). Při chůzi po silnici jsem z několika stanovišť upřesnil místo zóny. Okraj zóny jsem našel mezi šestým a sedmým sloupkem od severu 1,5 m vysokého železného plotu s ozdobnými svislými železnými tyčkami.

Intenzity zóny jsem zjišťoval na krajnici silnice, která je o 0,2 m níže, než asfaltový povrch ve výškách po půl metru a pak jsem zónu detailizoval po 10 cm. Podle tabulky 2 byla na zemském povrchu zaznamenána intenzita 20°, ve výškách 0,5-1,0 m 60°, 1,1-1,4 m 140°, 1,5 m 180°, 1,6 m a 1,7 m 150° a 1,8 m a 2,0 m 0°.

Při průzkumu intenzity na celé ploše zóny bývá zjištěna v každé výšce stejná intenzita, i když se postižené osoby nacházely na strmém svahu. Při detailizaci zóny se pozná její přesný tvar. Zóny, které vznikly u stojících osob, mívají většinou malou intenzitu ve výšce 0,5 m, ale někdy na zemském povrchu. V tom případě téměř vždy v hloubce 0,5 m zóna nebývá zjištěna. Intenzita vždy směrem vzhůru postupně vzrůstá. Podle horního okraje zóny se pozná výška postavy v okamžiku vzniku zóny. Maximální intenzita při horním okraji zóny bývá vysoká 0,4 m a u menších postav bývá vysoká 0,3 m. Je to zřejmě způsobeno tím, že při psychickém šoku bývá negativní

životní energie vyzářena do okolního prostoru ze tří nejsložitějších čaker (energetických center) - z 5., 6. a 7. čakry (2).

Obr. 2. Schematická situační mapa průzkumu zóny negativní životní energie, penzion Zámeček ve Svojkově.

Vysvětlivky:

1 - silnice, cesta

2 - 1,5 m vysoký železný plot s ozdobnými svislými tyčkami, těsně vedle něj je kamenná zeď do hloubky 1-2 m pod úroveň silnice a prudký svah do hloubky 4 m

3 - zóna negativní životní energie

Dříve lidé prožívali všechno více citově než rozumově, a proto měli aktivnější srdeční čakru než tři nejvyšší čakry (3). Ve zkoumané zóně negativní životní energie byla zjištěna maximální intenzita 0,2 m pod horním okrajem zóny. Maximální intenzita tedy zřejmě byla vyzářena ze srdeční čakry a tři nejvyšší čakry zaujímaly výšku pouze 0,2 m.

Dne 2. 4. 2007 jsem prozkoumal zónu za denního světla. Těsně za železným plotem je kamenná zeď do hloubky 1-2 m a pod ní prudký svah do hloubky 4 m pod úroveň silnice. Železný plot byl postaven patrně před sto až dvě stě lety v době výstavby Zámečku a okolí. V době před více než třemi sty lety asi ještě nestál, ale byla zde zřejmě cesta ve výškové úrovni krajnice dnešní silnice a kamenná zeď. Celý prostor zóny a blízkého okolí je zarostlý hustými keři. Prudký svah a husté keře mi nedovolily konturu zóny sledovat plynule. Přesto jsem ji vysledoval na několika místech a pečlivě jsem odhadl tvar zóny jako kruhový o průměru 6 m. Okraj zóny vzdálenější od silnice se nachází na spodním okraji prudkého svahu (obr. 2).

Výška (m)	Zóna negativní životní energie
2,0	0
1,8	0
1,7	150
1,6	150
1,5	180
1,4	140
1,3	140
1,2	140
1,1	140
1,0	140
0,9	60
0,5	60
0,0	20

Tab. 2. Intenzita škodlivosti lidskému zdraví zóny negativní životní energie v úhlových stupních, zjištěná velikostí úhlu překřížení vodorovných částí drátů (virgule) v rozsahu 0-180°, u penzionu Zámeček ve Svojkově.

Na ploše bitvy u Kolína z roku 1757 (4) jsem prozkoumal 4 zóny negativní životní energie vytvořené jezdci na koních. Horní okraj zón byl zjištěn ve výšce 2,5 m a spodní okraj zón ve dvou případech ve výšce 0,5 m a ve dvou případech ve výšce 1,0 m.

Na ploše boje u Kuřívod v roce 1866 (5) jsem prozkoumal 5 zón negativní životní energie vytvořené jezdci na koních. Horní okraj zón byl zjištěn ve výškách 3,1-4,2 m a spodní okraj zón ve výšce 0,5 m. Velké výšky zón zde byly zřejmě způsobeny dělostřeleckou palbou pruské armády, takže při výbuchu nábojů v těsné blízkosti koně vyskakovali do výšky a v tom okamžiku byli jezdci zraněni.

Na závěr je tedy možné popsat pravděpodobný vznik zóny u penzionu Zámeček. Dva žárliví sokové se utkali v zápase poblíž bývalé myslivny.

Student byl patrně poraněn, mladý sedlák v plné síle vyzdvihl soupeře a mrštil jej pod hluboký sráz cesty (dnešní silnice). Student při vodorovném letu vzduchem při psychickém šoku podvědomě vytvořil zónu. V tom okamžiku měl horní část těla ukloněnou, takže tři nejvyšší čakry byly vysoké jen 0,2 m. V tomto místě byl svah pod jeho nohama asi 2 m hluboko. Při letu setrvačností však dopadl až za prudký svah do hloubky 4 m. V důsledku předchozího zranění a prudkého dopadu podlehl.

Fyzické zdatnosti a síle sedláka nasvědčuje v pověsti vyprávěný čin, že zabitého odvedl do skal, zřejmě proto, aby zahladil stopy. Položil jej pod skálu, aby smrtelné zranění nasvědčovalo pádu ze skály. Někteří lidé při modlení (v relaxovaném stavu) zřejmě pochopili skutečnou událost, při které došlo ke smrti mladíka, a modlili se za něj. Skutečný důvod jeho smrti, tradovaný v pověsti, byl potvrzen psychotronickou metodou.

Literatura

- 1 - Rýva, M: Psychosomatické zóny. Zpravodaj České psychoenergetické společnosti Psychoenergetika, Praha, č. 4/2000.
- 2 - Brotz, K.: Zóny negativní životní energie vzniklé při haváriích na jízdním kole. www.kpufo.cz/Avcl/uvod.htm - oddíl Psychotronika v praxi, prosinec 2003.
- 3 - Brotz, K.: Průzkum zón negativní životní energie na skalním hrádku Stohánku. www.kpufo.cz/wcl/uvod.htm - oddíl Psychotronika v praxi, listopad 2006.
- 4 - Brotz, K: Průzkum zón negativní životní energie vzniklých v bitvě u Kolína - 2. část. www.kpufo.cz/wcl/uvod.htm - oddíl Psychotronika v praxi, červen 2006.
- 5 - Brotz, K.: Zóny negativní životní energie vzniklé v boji v roce 1866 v Kuřívodech. www.kpufo.cz/wcl/uvod.htm - oddíl Psychotronika v praxi, říjen 2006.

ALMANACH 2007

Vydalo: občanské sdružení Drobné památky severních Čech
nákladem 100 výtisků; v České Lípě, 2008.

Editoval a graficky upravil: Jiří Kühn

Autoři textu a fotografií: Miroslav Pröller, Michal Panáček,
Jan Nepomuk Jiříšně, Jiří Kühn, Petr Kühn
Konrád Brotz, Jana Chadimová, Antonín Sáček

Kontakt: Miroslav Pröller, Obč. sdružení Drobné památky severních Čech

Náměstí T. G. Masaryka 169; 470 01 Česká Lípa

tel.: 487 356 040, 603 976 223

e-mail: miroslav.proller@cmail.cz

<http://www.pamatky.ceskalipa.org/>